



**UNIVERSITETI “ALEKSANDËR XHUVANI” ELBASAN  
FAKULTETI EKONOMIK  
DEPARTAMENTI I SË DREJTËS**

---

**MASTER SHKENCOR  
“EKONOMIA DHE E DREJTA NË TREGJET NDËRKOMBËTARE”**

**TEMA:**

**Shërbimet financiare në kuadrin e integritit në BE.**

**PUNOI:  
Eksena Çekrezi**

**UDHËHEQËSI:  
Prof. Asoc. Dr. Arbër Gjeta**

**Elbasan, 2023**

## **DEKLARATA E AUTORËSISË**

Kjo deklaratë është bërë më datë \_\_\_\_\_ (data e nënshkrimit të deklaratës).

Unë, **Eksena Çekrezi**, studente pranë Universitetit "Aleksandër Xhuvani" Elbasan, deklaroj që punimi i titulluar: "**SHËRBIMET FINANCIARE NË KUADRIN E INTEGRIMIT NË BE**", është totalisht punë origjinale e imja. Ky punim nuk është i kopjuar ose i vjedhur nga asnjë studim tjetër. Të gjitha burimet e përdorura janë vendosur te referencat dhe citimet përkatëse.

**EKSENA ÇEKREZI**

## **DEDIKIMI**

*Falenderimi i parë shkon për Universitetin “Aleksandër Xhuvani” Elbasan, për mundësitë e dhëna ndaj meje gjatë këtij cikli studimesh.*

*Një falenderim i veçantë shkon për pedagogun tim udhëheqës Prof. Asoc. Dr. Arbër Gjeta, i cili në mënyrë të vazhdueshme më ka udhëzuar, inkurajuar dhe mbështetur deri në përfundimin e këtij punimi.*

*Në fund dua të falenderoj gjënë time më të shtrenjtë, familjen time dhe njeriun e zemrës, pa dashurinë dhe përkrahjen e të cilëve nuk do ia dilja ta përfundoj këtë punim me sukses.*

***Shumë faleminderit!***

## ABSTRAKT

Ky punim synon të shqyrtojë rolin dhe ndikimin e shërbimeve financiare në procesin e integritit të vendeve në Bashkimin Evropian (BE). Duke u fokusuar në sektorin financiar, kjo analizë përqendrohet në institucionet financiare, tregjet kapitale, tregjet e produkteve të sigurisë dhe shërbimet e bankave dhe aseteve të tjera financiare.

Po ashtu përfshin një analizë të detajuar të direktivave dhe rregulloreve të BE-së që lidhen me sektorin financiar dhe ndikimin e tyre në hapjen e tregjeve dhe konkurrimin e lirë në këtë sektor. Gjithashtu, kërkimi hulumton rolin e institucioneve financiare të BE-së, siç janë Autoriteti Bankar Evropian dhe Autoriteti Evropian i Sigurisë Financiare, në harmonizimin e normave dhe përmirësimin e sigurisë financiare në nivelin evropian.

Një aspekt i rëndësishëm i këtij studimi është vlerësimi i sfidave dhe avantazheve të integritit në sektorin financiar. Ndër sfidat kryesore përfshihen dallimet në strukturën dhe normat e rregullimit financiar midis vendeve të ndryshme të BE-së, si dhe problemet e stabilizimit financiar dhe kontrollit të riskut. Në anën tjetër, avantazhet potenciale përfshijnë rritjen e aksesit të investitorëve dhe konsumatorëve në tregjet financiare të ndryshme, përmirësimin e inovacionit financiar dhe rritjen e stabilitetit ekonomik në tërësi.

Përmes një analize të thellë të rasteve të ndryshme të vendeve që janë në procesin e integritit në BE, kjo diplomë synon të ofrojë rekomandime për politikën dhe veprimet që mund të ndihmojnë në përmirësimin e integritetit dhe funksionimit të sektorit financiar në kuadrin e integritit evropian. Kjo analizë vjen në një kohë kur debati për sfidat dhe avantazhet e integritit të sektorit financiar është thelbësor për vendet candidate dhe për BE-në vetë.

**Fjalë kyçe: shërbime financiare, BE, ligje, politika, integritim.**

## TABELA E PËRMBAJTJES

ABSTRAKT .....	4
LISTA E SHKURTIMEVE .....	7
KAPITULLI I. HYRJE.....	8
1.1 Qëllimi.....	9
1.2 Pyetjet kërkimore .....	9
1.3 Metodologjia .....	10
KAPITULLI II. Marrëdhëniet Shqipëri - BE .....	12
2.1 Historiku i marrëdhënieve Shqipëri – BE .....	12
2.2 Plani kombëtar për integrimin në BE 2022- 2024.....	13
2.2.1 Funksionimi i ekonomisë së tregut.....	13
2.2.2 Stabiliteti makroekonomik .....	17
2.3 Politikat .....	18
2.3.1 Politika fiskale .....	19
2.3.2 Politika monetare.....	20
Kapitulli III. Shërbimet financiare .....	23
3.1 Shërbimet financiare në Shqipëri .....	23
3.2 Historia e sistemit bankar në Shqipëri.....	24
3.3 Ndikimi i teknologjisë në shërbimet financiare .....	25
3.4 Sfidat e harmonizimit të rregulloreve financiare të BE.....	26
3.4.1 Rregullimi i sektorit financiar në integrimin në BE .....	27
3.4.2 Përfitimet nga liberalizimi i tregjeve financiare të BE-së .....	28
3.4.3 Ndikimi negativ i liberalizimit të tregjeve financiare.....	29
3.5 Revolucioni ligjor në tregun financiar .....	31
3.5.1 Ligjet.....	32
KAPITULLI IV. Marrëveshjen e Stabilizim Asocimit (MSA) .....	35
4.1 Përkufizimi i MSA .....	35
4.2 Marrëveshjen e Stabilizim Asocimit (MSA) me BE.....	35
4.3 MSA në raport me Shqipërinë.....	37
4.4 Strategjitë e menaxhimit të riskut.....	39
4.5 Përfitimet ekonomike të antarësimit të Shqipërisë në BE.....	41
KAPITULLI V. Konkluzione dhe Rekomandime .....	43

5.1 Konkluzione .....	43
5.2 Rekomandime.....	44
5.3 Diskutime .....	46
REFERENCA .....	48

## **LISTA E SHKURTIMEVE**

**MSA:** Marrëveshja e Stabilizim Asocimit

**BE:** Bashkimi Evropian

**EBA:** European Banking Authority

**ESMA:** European Securities and Markets Authority

**SRI:** Socially responsible investing

**LOB:** Ligji Organik i Buxhetit

**BSH:** Banka e Shqipërisë

**PBB:** Produkti i Brendshëm Bruto

**UFA:** Qasjes Financiare Universale

## KAPITULLI I. HYRJE

Ekonomia dhe e drejta luajnë një rol të rëndësishëm në tregjet ndërkombëtare. Tregjet ndërkombëtare përfshijnë transaksione të mallrave, shërbimeve dhe kapitalit midis vendeve të ndryshme. Në këtë kontekst, ekonomia dhe e drejta ndikojnë në mënyrë të ndërsjelltë në organizimin dhe funksionimin e këtyre tregjeve.

Nga ana ekonomike, tregjet ndërkombëtare ndihmojnë në promovimin e tregtisë së lirë dhe rritjen ekonomike. Ndërkohë që vendet e përfshirë në tregjet ndërkombëtare përfitojnë nga shkëmbimet e mallrave dhe shërbimeve, ato ndjekin logjikën e specializimit të bazuar në avantazhet konkurruese të secilës vend. Kjo ndihmon në rritjen e produktivitetit dhe rritjen e nivelit të jetesës në vendet pjesëmarrëse.

Për të lejuar funksionimin e tregjeve ndërkombëtare, e drejta ka një rol kritik në vendosjen e rregullave dhe procedurave për tregtinë ndërkombëtare. Këto rregulla dhe procedura mund të përfshijnë marrëveshje të tregtisë ndërkombëtare, siç është Marrëveshja Botërore e Tregtisë (WTO), si dhe marrëveshje të veçanta të firmosura midis vendeve të caktuara. Këto marrëveshje rregullojnë taksat dhe barrierat tjera të tregtisë, promovojnë konkurrencën e lirë dhe mbrojnë të drejtat e pronësisë intelektuale.

E drejta ndërkombëtare e kontratave gjithashtu ka një rol të rëndësishëm në tregjet ndërkombëtare. Kontratat janë mjetet themelore për arritjen e marrëveshjeve tregtare, dhe e drejta ndërkombëtare e kontratave ofron rregulla dhe parime të cilat ndihmojnë në menaxhimin e konflikteve dhe përmbushjen e obligimeve kontraktuale midis subjekteve ndërkombëtare.

Përveç kësaj, institucionet financiare ndërkombëtare, si Banka Botërore dhe Fondi Monetar Ndërkombëtar, kanë një rol në përcaktimin e politikave ekonomike dhe rregullat financiare për vendet pjesëmarrëse në tregjet ndërkombëtare.

Në përgjithësi, ekonomia dhe e drejta ndikojnë në organizimin, funksionimin dhe rregullimin e tregjeve ndërkombëtare. Bashkëveprimi midis këtyre dy fushave ndihmon në promovimin e tregtisë së lirë, rritjen ekonomike dhe zhvillimin e qëndrueshëm të vendeve pjesëmarrëse.



## 1.1 Qëllimi

Qëllimi kryesor i kësaj teme është të analizojë dhe të kuptojë rolin dhe ndikimin e shërbimeve financiare në procesin e integritit të vendeve në Bashkimin Evropian (BE). Përmes një hulumtim të thelluar dhe të hollësishëm, ky studim synon të identifikojë sfidat dhe avantazhet që përfshijnë sektorin financiar gjatë rrugës drejt bashkimit evropian, duke përfshirë të gjitha aspektet e tij si tregjet kapitale, institucionet financiare dhe produktet e sigurisë.

Qëllim tjetër është të hedhë dritë se si ligjshmëria dhe rregullat e tregut të BE-së ndikojnë në hapjen e tregjeve dhe harmonizimin e normave të tregjeve financiare. Kjo analizë synon të ndriçojë si përmirësimin e sigurisë financiare dhe stabilitetit në nivelin evropian, ashtu edhe mundësitë e rritjes së inovacionit dhe aksesit në tregjet financiare të ndryshme.

Në këtë kontekst, qëllimi i temës është gjithashtu të paraqesë rekomandime konkrete për politikatat dhe veprimet që mund të ndihmojnë në përmirësimin e efikasitetit dhe integritetit të sektorit financiar gjatë procesit të integritit. Duke vënë në pah sfidat dhe përfitimet që lidhen me koordinimin e normave financiare dhe rregullat e tregut në nivelin evropian, kjo temë synon të kontribuojë në diskutimin e mëtejshëm rreth integritit të sektorit financiar në kuadër të BE-së, në një kohë kur kjo çështje është në qendër të debatit për vende kandidatë dhe BE-në si institucion.

## 1.2 Pyetjet kërkimore

1. Si ndikon harmonizimi i rregulloreve financiare të BE-së në hapjen e tregjeve të shërbimeve financiare për vende të reja të anëtarësuara?
2. Cilat janë sfidat kryesore për harmonizimin e rregulloreve dhe normave të sigurisë financiare në sektorin e bankave dhe tregjet kapitale të BE-së?
3. Si përfshihen institucionet financiare të BE-së, si Autoriteti Bankar Evropian dhe Autoriteti Evropian i Sigurisë Financiare, në rregullimin dhe supervizimin e sektorit financiar në integrimin evropian?

4. Çfarë përfitimesh mund të sjellë liberalizimi i tregjeve financiare të BE-së për investitorët dhe konsumatorët në vende të ndryshme të anëtarësuara?
5. Si ndikohen bankat dhe institucionet financiare lokale nga konkurrenca e re në tregjet e BE-së dhe çfarë hapa mund të ndërmarrin për të përshtatur ndaj saj?
6. Si mund të promovohet inovacioni në sektorin financiar përmes procesit të integrimit në BE dhe cila është ndikimi i këtij inovacioni në ekonominë e përgjithshme europiane?
7. Cilat janë rreziqet dhe sfidat e mundshme për stabilitetin financiar të BE-së si pasojë e integrimit të tregjeve dhe institucioneve financiare?
8. Si ndryshojnë strategjitë e menaxhimit të riskut për institucionet financiare në kuadër të procesit të integrimit në BE?
9. Si ndikohen rregullat dhe normat e BE-së në zhvillimin e tregjeve të produkteve të sigurisë, si aksionet dhe obligacionet, dhe çfarë implikimesh kanë këto ndryshime për investitorët dhe korporatat?
10. Cilat janë mësimet që mund të nxirren nga përvoja e vendeve që kanë kaluar përmes procesit të integrimit financiar në BE dhe si mund të aplikohen ato për vendet candidate për anëtarësim?

### **1.3 Metodologjia**

Metodologjia e kësaj teme fokusohet në një kombinim të studimit të literaturës, analizave të dokumenteve zyrtare të Bashkimit Evropian (BE) dhe analizave të tregjeve financiare të vendeve të ndryshme të anëtarësuara në BE. Fillimisht, do të zhvillohet një analizë e thellë e direktivave dhe rregulloreve të BE-së lidhur me sektorin financiar, duke identifikuar ndryshimet dhe tendencat e tyre në rrugën drejt integrimit evropian. Përdorimi i metodologjisë së studimit të literaturës do të ndihmojë në të kuptuarit e pikëpamjeve të ekspertëve dhe akademikëve rreth sfidave dhe përfitimeve të procesit të integrimit. Gjithashtu, analiza e dokumenteve zyrtare të BE-së dhe institucioneve financiare të saj do të sigurojë një përkatësi të fortë me realitetin aktual të ndërveprimit të politikave dhe normave financiare. Në vazhdim, përmes analizës së të dhënave të tregjeve financiare, përfshirë tregjet kapitale, tregjet e produkteve të sigurisë dhe tregjet e bankave, do të vlerësohet ndikimi i

integritet në rritjen e investimeve, konkurrencën dhe ndryshimet në strukturën e tregut financiar. Kombinimi i këtyre metodave do të ndihmojë në përcaktimin e ndryshimeve të ndodhura dhe do të japë një panoramë të gjerë të ndikimit të shërbimeve financiare në kuadrin e integritetit të BE-së.

Ky punim bazohet mbi të dhëna dytësore, pasi të dhënat janë gjetur nga artikuj të publikuar në internet. Të dhënat përfshijnë statistika të publikuara nga Institucionet përkatëse. Në rastin e Shqipërisë mund të përmendim INSTAT, ndërsa për analizën e bërë rreth Bashkimit Europian, të dhënat janë marrë nga websitet zyrtare të BE dhe qeverive të shteteve pjesëmarrëse ose candidate për në BE.

## **KAPITULLI II. Marrëdhëniet Shqipëri - BE**

### **2.1 Historiku i marrëdhënieve Shqipëri – BE**

Marrëdhëniet e vendit tonë me Bashkimin Evropian, duke u bazuar në objektivin kombëtar të integrimin në BE, kanë një rëndësi të jashtëzakonshme dhe janë prioritet i qartë i politikës sonë të jashtme. Interesi themelor i Shqipërisë në lidhje me BE-në është anëtarësimi i saj në BE në të ardhmen.

Në vitin 1991, Shqipëria vendosi të niste marrëdhëniet diplomatike me Komunitetin Evropian. Më pas, në vitin 2000, Shqipëria u njoh zyrtarisht nga Bashkimi Evropian si një vend kandidat potencial për anëtarësim. Ndërsa, në vitin 2003, Samiti i Selanikut i udhëheqësve të vendeve të BE-së miratoi procesin e Stabilizim-Asociimit, duke konfirmuar në mënyrë të qartë perspektivën e anëtarësimit të vendeve të Ballkanit Perëndimor, përfshirë këtu edhe Shqipërinë. Këtë vit filluan edhe negociatat për Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit (MSA) BE-Shqipëri.

Në 12 qershor 2006, u përmbyllën negociatat rreth Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit me Shqipërinë, e cila u nënshkrua në Këshillin e Çështjeve të Përgjithshme (GAC), në Luksemburg. Më 1 prill 2009, MSA-ja hyri zyrtarisht në fuqi dhe Shqipëria aplikoi zyrtarisht për anëtarësim në BE në të njëjtin muaj.

Pas përpjekjeve të ndërlikuara dhe bazuar në progresin e arritur, në 27 qershor 2014, Shqipëria fitoi statusin e vendit kandidat për anëtarësim në BE. Në bazë të këtij statusi, u përcaktuan pesë prioritet kryesorë që Shqipëria duhej të përmbushte për të filluar negociatat e anëtarësimit.

Më 9 nëntor 2016, në vazhden e arritjeve në këto prioritete, Komisioni propozoi fillimin e negociatave të anëtarësimit me Shqipërinë. Në prill 2018, Komisioni Evropian rekomandoi hapjen e negociatave të anëtarësimit me Shqipërinë në varësi të përparimit të shënuar në zbatimin e reformave të drejtësisë dhe reformave të tjera.

Pas përfundimit të një seri ngjarjesh, më 25 mars 2020, Këshilli i Çështjeve të Përgjithshme të BE-së vendosi të hapë negociatat e anëtarësimit me Republikën e Shqipërisë, duke marrë parasysh progresin e arritur në reformat dhe përmbushjen e kushteve të përcaktuara më parë.

Këshilli Evropian miratoi vendimin për hapjen e negociatave me Shqipërinë më 26 mars 2020.

Gjithashtu, në fushën e lëvizjes së lirë, Shqipëria fitoi regjimin pa viza me BE-në. Marrëveshja për lehtësimin e vizave u nënshkrua në vitin 2007 dhe u rikthye në fuqi më 2010, duke i mundësuar qytetarëve shqiptarë lëvizjen e lirë drejt vendeve të Shengenit. Komisioni Evropian vazhdon të vlerësojë dhe monitorojë zbatimin e kësaj marrëveshjeje çdo vit<sup>1</sup>.

## **2.2 Plani kombëtar për integrimin në BE 2022- 2024**

Plani Kombëtar për Integrimin në Bashkimin Evropian është një dokument kyç në strategjinë e vendeve për të përmirësuar dhe përmbushur kriteret e anëtarësimit në BE. Ky plan përcakton objektivat, veprimet dhe reforma të cilat vendi duhet të ndërmarrë për të bërë përparim në drejtim të harmonizimit me standardet europiane dhe për të përgatitur bazën e nevojshme për anëtarësimin në BE. Plani përfshin një spektrum të gjerë sektorësh, duke përfshirë sferat e drejtësisë, administratës publike, ekonomisë, mjedisit, edukimit dhe shëndetësisë, ndër të tjera. Synimi kryesor i këtij plani është të ndihmojë vendin të bëjë transformimet e nevojshme për të integruar institucionet, legjislacionin dhe praktikatat e tij me ato të BE-së, duke përmbushur standardet dhe kriteret e nevojshme për të siguruar anëtarësimin e suksesshëm në të ardhmen. Plani Kombëtar për Integrimin në BE është një instrument i rëndësishëm në rrugën drejt anëtarësimit dhe përgatitjen e vendit për të përballuar sfidat dhe ndryshimet që vijnë me anëtarësimin në këtë organizatë europiane të ndërtuar në bashkëpunim dhe vlera të përbashkëta.

### **2.2.1 Funkcionimi i ekonomisë së tregut**

Në gjysmën e parë të vitit 2021, aktiviteti ekonomik në Shqipëri ka shënuar një rritje të shpejtë. Rritja e Produktit të Brendshëm Bruto (PBB) me një mesatare prej 12% në një vit është udhëhequr nga përshpejtimi i ritmit të rritjes së konsumit, investimeve private dhe publike, si dhe eksporteve. Edhe pse këto zhvillime pozitive janë ndikuar nga baza e ulët e

---

<sup>1</sup> <https://integrimi-ne-be.punetejashtme.gov.al/anetaresimi-ne-be/historiku/>

vitit 2020, treguesit e kërkesës agregate tregojnë për një tejkalim të ndikimit negativ të pandemisë dhe për një rikthim në trendet afatmesme. Analizat e fundit ekonomike konfirmojnë se impakti negativ i pandemisë nuk ka pasur ndikim të qëndrueshëm në trendin afatgjatë të ekonomisë.

Gjatë vitit 2020, qeveria dhe Banka e Shqipërisë kanë ndërmarrë masa për të lehtësuar ndikimet e menjëhershme të krizës dhe për të mbajtur stabilitetin financiar, kështu që rimëkëmbja ekonomike ka qenë e mundur në vitin 2021. Sistemi financiar mbetet i qëndrueshëm dhe sektori bankar ka një nivel të mirë të likuiditetit dhe kapitalit, me një përfshirje të favorshme. Raporti i kredive problematike ka vijuar të zvogëlohet, duke arritur 6.5% në shtator të vitit 2021. Përveç kësaj, deficitit dhe borxhi publik kanë vazhduar të zbresin, duke pasuar një tendencë pozitive të rënditur që kishte filluar gjatë vitit 2020. Po ashtu, deficitit të llogarisë korrente i është kthyer niveleve para-pandemike.

Për gjysmën e parë të vitit 2021, deficitit i llogarisë korrente është ngushtuar me 9.6% në krahasim me një vit më parë, duke arritur vlerën 554.1 milionë euro. Ky deficit është vlerësuar në 7.7% të PBB-së, ndërsa ky nivel ishte 9.9% në të njëjtin periudhë të vitit 2020 dhe 8.8% gjatë gjithë vitit 2020. Ky zvogëlim është rezultat i rritjes së shpejtë me 75.8% të suficitit të nën-llogarisë së shërbimeve, veçanërisht në sektorin e eksporteve të "shërbimeve të udhëtimit". Ndërsa, deficitit i mallrave ka rritur me 22.8%, për shkak të rritjes së shpejtë të importeve, të ndikuar nga rikuperimi i kërkesës agregate. Zgjerimi i suficitit të shërbimeve ka ndihmuar në përmirësimin e përgjithshëm me 1.1% të deficitit tregtar, krahasuar me vitin më parë. Kurse, balanca e të ardhurave parësore ka përkeqësuar, përmes flukseve dalëse të investimeve. Në anën tjetër, balanca e të ardhurave dytësore ka përmirësuar ndjeshëm, duke përfshirë rritjen e fluksit të remitancave me 24.4%.

Hyrjet neto në llogarinë kapitale kanë rritur vlerën 146.7 milion euro në gjysmën e parë të vitit 2021, krahasuar me 51.6 milion euro të njëjtën kohë në vitin e kaluar. Detyrimet neto në llogarinë financiare kanë pakësuar me 32.6% në krahasim vjetor, ndikuar edhe nga emetimi i Eurobondit në tremujorin e dytë të vitit 2020. Flukset neto të Investimeve të Huaja Direkte kanë rënë me 1.7%, veçanërisht për shkak të reduktimit të investimeve në sektorin energjetik.

Borxhi i jashtëm bruto i Shqipërisë është zvogëluar në 62.6% të PBB-së në fund të gjysmës së parë të vitit 2021, krahasuar me 65.6% në fund të vitit 2020. Borxhi shënon një rënie vjetore prej 1.5%. Struktura e borxhit përfshin sektorë të ndryshëm, ku qeveria mban rreth 47.8%, korporatat depozitë-marrëse 16.5%, sektorët e tjerë 16.6%, investimet e huaja direkte

18.5%, dhe autoriteti monetar rreth 0.01% të totalit të borxhit. Instrumentet kryesore të borxhit janë "huajt e tjera" dhe "monedhat dhe depozitat", ndjekur nga investimet e huaja direkte. Ndërkaq, emetimi i Eurobondit vitin e kaluar ka rritur peshën e "investimeve të portofolit", tendencë që ka vazhduar edhe gjatë vitit 2021. Përqindja më e madhe e borxhit është afatgjatë, rreth 92%, dhe ka zvogëluar me rreth 3.7% në terma vjetorë.

Niveli i rezervave valutore të Bankës së Shqipërisë në fund të muajit shtator ka qenë rreth 4,204 milionë euro, treguar të jetë rreth 2% më i lartë krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar. Niveli i mbulimit me rezerva është më i lartë se kriteret e mjaftueshmërisë. Kështu, gjatë tremujorit të tretë të vitit, rezervat valutore kanë qenë të mjaftueshme për të mbuluar rreth 3 herë shumën e borxhit të jashtëm afatshkurtër, duke qenë dukshëm më tepër se nivelin minimal të nevojshëm për të siguruar mbulimin e borxhit në masën 100%. Gjithashtu, stoku i rezervave ka mbuluar rreth 8 muaj importe mallrash dhe shërbimesh, shifër që përsëri tejkalon nivelin e kërkuar prej 4 muajsh.

Inflacioni ka shënuar një rritje gjatë 9 muajve të parë të vitit 2021, me një rritje nga 0.9% në tremujorin e parë, në 1.8% dhe 2.4% në tremujorin e dytë dhe të tretë, respektivisht. Në mesatare, inflacioni ka qenë 1.7%. Kjo rritje i atribuohet kryesisht faktorëve si rritja e çmimit të naftës, ndikuar nga efekti i bazës së ulët nga një vit më parë. Në muajt gusht-shtator 2021, indeksi i çmimeve të naftës është përafërsuar shumë me nivelin para-pandemisë, tregues ky që tregon për një stabilizim të ndikimit të tij në inflacionin total. Gjithashtu, rritja e çmimeve të ushqimeve të papërpunuara, veçanërisht perimet, dhe e ushqimeve të përpunuara, veçanërisht gjatë muajve qershor-shtator, është një faktor tjetër që ka ndikuar në rritjen e inflacionit. Lehtësimi i masave anti-COVID ka sjellë një rritje graduale të inflacionit të shërbimeve të caktuara.

Në aspektin makroekonomik, rritja e inflacionit ka pasqyruar kryesisht ndikimet nga tregjet ndërkombëtare në formë të rritjes së çmimeve të lëndëve bazë. Presionet e brendshme inflacioniste kanë rritje, por mbeten nën kontroll. Kjo ndikohet nga papamjaftueshmëria e vazhdueshme e punësimit dhe pagave, ndërsa pritjet inflacioniste mbeten nën kontroll. Në mesatare, inflacioni bazë është 1.5% gjatë 9 muajve të parë të vitit, që është afër niveleve të vitit të kaluar. Kjo kontribuon ndjeshëm në formimin e inflacionit total.

Në të ardhmen, pritet që presionet inflacioniste të shtohen, veçanërisht nga rritja e çmimeve në tregjet ndërkombëtare për mallrat bazë. Megjithatë, këto pritshmëri normalizohen pas mesit të vitit 2022. Po ashtu, pritet që presionet e brendshme inflacioniste të rriten në

përputhje me rritjen e aktivitetit ekonomik dhe përdorimin e më të plotë të kapaciteteve prodhuese. Kjo do të shoqërohet me rritjen e pagave dhe kostove të tjera të prodhimit, duke mbështetur kthimin e qëndrueshëm të inflacionit drejt objektivit të synuar. Inflacioni pritet të rikthehet në objektivin prej 3% brenda vitit 2022.

Politika monetare e Bankës së Shqipërisë ka ndihmuar në krijimin e kushteve monetare të favorshme për rimëkëmbjen ekonomike dhe rritjen e inflacionit drejt objektivit të synuar. Tregu financiar është stabil, normat e interesit mbeten të ulëta dhe riskjet janë mbajtur nën kontroll. Bonothesaret e qeverisë janë përshtatur pranë niveleve të vitit të kaluar, me një rënie të lehtë në maturitetet afatgjata. Sistemi financiar ka pasur kapacitet për të përballuar nevojat e qeverisë për financim, pa treguar ndonjë stres të jashtëzakonshëm. Normat e interesit të kredisë kanë mbetur të ulëta për bizneset (rreth 5.6% mesatarisht) dhe individët (rreth 6.2%). Tregu valutor ka qenë relativisht i qetë, me lekun që ka shfaqur një lehtë mbiçmim ndaj euros, veçanërisht në tremujorin e tretë, lidhur me aktivitetin turistik. Kredia bankare ka përjetuar një rritje të lartë, mbështetur nga kushtet e favorshme të financimit, rritja e kërkesës dhe prirja pozitive e bankave për të kredituar. Kredi për sektorin privat është rritur mesatarisht me 8% gjatë 9 muajve të parë të vitit 2021, krahasuar me 6.8% në vitin 2020. Rritja e kreditimit ka ndihmuar në financimin e investimeve për bizneset dhe individët, si dhe për nevojat e tyre për likuiditet. Kredi për individët ka rritur me 8% gjatë kësaj periudhe, ndërsa kredi për bizneset ka rënë rreth nivelit 7.6%. Kredia në lekë ka vazhduar të rritet me ritme të larta, duke përmirësuar transmetimin e stimullit monetar në ekonomi. Për më tepër, raporti i kredive të këqija ndaj totalit ka rënë në 7%, tregues i cilësisë së mirë të portofolit të kredisë.<sup>2</sup>

Në të ardhmen, pritet që kredia të vazhdojë të rritet në mënyrë të qëndrueshme, mbështetur nga rritja ekonomike dhe kushtet monetare të favorshme. Kjo priturje bazohet në shëndetin e mirë të sektorit bankar, i cili tregon likuiditet, kapitalizim të mirë dhe performancë fitimprurëse.

---

<sup>2</sup> [https://integrimi-ne-be.punetejashme.gov.al/wp-content/uploads/2022/02/PLANI-KOMB%c3%8bTAR-P%c3%8bR-INTEGRIMIN-EVROPIAN\\_Final.pdf](https://integrimi-ne-be.punetejashme.gov.al/wp-content/uploads/2022/02/PLANI-KOMB%c3%8bTAR-P%c3%8bR-INTEGRIMIN-EVROPIAN_Final.pdf)



## 2.2.2 Stabiliteti makroekonomik

Në vitin 2020, ekonomia shqiptare përjetoi një recesion prej 4% të PBB-së, por ndihma e politikave ekonomike (fiskale dhe monetare) dhe rimëkëmbja në vitin 2021 kanë ndihmuar në përmirësimin e situatës. Në vitin 2021, ekonomia filloi të rimëkëmbet me një rritje prej rreth 11.9% të PBB-së në gjashtëmuajorin e parë krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2020.

Konsumi privat dhe investimet kanë qenë dy komponentët kyç të rifillimit të aktivitetit ekonomik. Për shembull, konsumi final u rrit dukshëm në gjysmën e parë të vitit 2021, duke treguar një rimëkëmbje prej 6.1% në krahasim me vitin e kaluar. Gjithashtu, investimet fikse bruto (investimet totale) shënuan një rritje prej 29.7% për gjashtëmuajorin e parë të vitit 2021, përfshirë investimet publike për rindërtimin pas tërmetit.

Tregtia e jashtme e mallrave gjithashtu shënoi një rimëkëmbje të dukshme, me eksportet që u rritën me +36.5% dhe importet me +29.6% për periudhën nëntëmuajore të vitit 2021. Megjithatë, deficit tregtar rritet me 23.9% në krahasim me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar.

Në gjysmën e parë të vitit 2021, sektori industrial dhe ndërtimi kontribuan me rritje pozitive në PBB, duke shënuar respektivisht rritje prej 31.7% dhe 31.9%. Kontributi i tyre ishte i rëndësishëm në rritjen totale të PBB, prej 11.9%. Sektoret e tjera si aktivitetet financiare dhe të sigurimit, arte, argëtim dhe çlodhje, si dhe administrata publike dhe shëndetësia, gjithashtu kontribuan me rritje pozitive në rritjen e PBB-së.

Megjithatë, sektori i bujqësisë regjistroi një rënie dhe një kontribut të vogël negativ. Gjatë kësaj periudhe, bujqësia pati një rënie të lehtë prej -0.3% dhe një kontribut negativ prej -0.1% në rritjen totale të PBB-së.

Në lidhje me tregun e punës, shkalla e papunësisë u ul nga 12.1% në të njëjtin tremujor të një viti më parë, në 11.6% për grupmoshat 15-64 vjeç. Shkalla e papunësisë për grup-moshën e punës 15 vjeç e lart arriti 11.3%. Numri i të punësuarve rritet me 42,462 persona në krahasim me të njëjtin tremujor të një viti më parë.

Në sektorin e financave, kreditë me probleme u ulën ndjeshëm nga 24% në 7.05%. Stoku total i kredive bankare rritet me 6.6%, ndërsa kreditimi i sektorit privat të ekonomisë ka njohur një zgjerim të qenësishëm, duke rritur mbi 7% për kreditë ndaj bizneseve dhe mbi 8% për kreditë drejt konsumatorëve.

Tregtia e valutës mbeti e qëndrueshme dhe kursi i këmbimit të Lekut ndaj valutave kryesore nuk pati ndryshime të mëdha gjatë vitit 2020. Ndryshimi vjetor i indeksit të çmimeve të konsumit në muajin shtator 2021 është +2.5%, ndërsa inflacioni mesatar për vitin 2021 pritet të jetë rreth 2.2%, më poshtë se objektivi i Bankës Qendrore prej 3%. Gjithashtu, për vitin 2021, pritet që rritja ekonomike të arrijë 7.6%, ndërsa pritet që ajo të qëndrojë rreth 4% përgjatë periudhës afatmesme në vijim.<sup>3</sup>

## 2.3 Politikat

Në vitet e fundit, Banka e Shqipërisë ka ndjekur një politikë monetare që ka pasur për qëllim të stimulimit të ekonomisë. Kjo është bërë në një kontekst ku inflacioni ka qenë i ulët, si në brendësi ashtu edhe në ambiente të huaja. Stimuli monetar ka ndihmuar për rritjen e ekonomisë drejt kapacitetit të saj maksimal dhe për forcimin gradual të presioneve të inflacionit. Kjo strategji e stimulimit është përdorur më intensivisht në vitin 2020, gjatë përhapjes së pandemisë COVID-19, ku norma bazë e interesit u uli me 50 pikë bazë, duke e sjellë në nivelin 0.50%. Kjo normë është mbajtur e pandryshuar gjatë vitit 2021. Përveç uljes së normave të interesit, Banka e Shqipërisë ka siguruar edhe likuiditet të mjaftueshëm në sistemin bankar për të ndihmuar funksionimin e qetë të tregjeve financiare gjatë periudhës së pandemisë.

Përveç masave monetare, Banka e Shqipërisë ka ndërmarrë edhe masa të tjera mikro dhe makroprudenciale për t'u përballur me krizën e COVID-19. Këto masa, së bashku me masat fiskale të qeverisë, kanë ndihmuar në zbutjen e efekteve negative në sektorin financiar dhe ekonomik, duke krijuar një mjedis më të favorshëm për rimëkëmbjen ekonomike.

Efektiviteti i transmetimit të politikës monetare ka qenë i dukshëm. Normat e interesit për huamarrjen janë të ulëta dhe kredia për ekonominë ka vazhduar të rritet me ritme të qëndrueshme. Kjo ka ndihmuar në financimin e nevojave të familjeve dhe bizneseve, duke qenë i balancuar në monedhë. Ndërveprimi i stimuli monetar së bashku me parashikimet për të ardhmen kanë zbutur pasigurinë në tregjet financiare dhe te aktorët ekonomikë.

---

<sup>3</sup> [https://integrimi-ne-be.punetejashtme.gov.al/wp-content/uploads/2022/02/PLANI-KOMB%c3%8bTAR-P%c3%8br-INTEGRIMIN-EVROPIAN\\_Final.pdf](https://integrimi-ne-be.punetejashtme.gov.al/wp-content/uploads/2022/02/PLANI-KOMB%c3%8bTAR-P%c3%8br-INTEGRIMIN-EVROPIAN_Final.pdf)

Për sa i përket të ardhmes, politika monetare do të vazhdojë të përqendrohet në sigurimin e stabilitetit të çmimeve. Pas rënieve të vitit 2020, ekonomia po rimëkëmbet në 2021 dhe pritet të vazhdojë të rritet me ritme të qëndrueshme në vitet në vijim. Kjo do të ndodhë përmes vazhdimit të stimuli makroekonomik, zbutjes së pasigurisë dhe përmirësimit të situatës në ekonominë ndërkombëtare. Këto faktorë pritet të forcojnë presionet inflacioniste dhe të çojnë drejt një inflacioni që do të arrijë objektivin prej 3% brenda vitit 2022.

Banka e Shqipërisë pret që politika monetare të normalizohet gradualisht, ndërsa normat e interesit pritet të mbeten nën nivelin ekuilibër për një kohë të gjatë. Ndër prioritetet e saj për t'u siguruar stabilitet ekonomik përfshihen përmirësimi i mekanizmit të transmetimit, rritja e përdorimit të monedhës vendase në tregjet financiare, modernizimi i sistemit të pagesave, harmonizimi i politikave monetare, fiskale dhe makroprudenciale, si dhe forcimi i ekspertizës teknike dhe aftësive analitike për vendime të informuara. Të gjitha këto hapa synojnë të sigurojnë një rrugë të qëndrueshme për ekonominë në të ardhmen.<sup>4</sup>

### 2.3.1 Politika fiskale

Në vitet e fundit, para se të prekej nga pandemia, situata e financave publike ishte në një rrugë të qëndrueshme dhe optimale të konsolidimit fiskal, e cila u shfaq në aspektet kryesore të qëndrueshmërisë. Në fillim, kjo qëndrueshmëri u shprehu në zvogëlimin e deficitit të përgjithshëm buxhetor nga 5% e Produktit të Brendshëm Bruto (PBB) në vitin 2013 nën 2% deri në vitin 2019.

Megjithëse në vitin 2020, për të reaguar ndaj ndikimit kryesor të pandemisë, u ndërmor një politikë fiskale e zgjeruar. Si pasojë, deficitit të përgjithshëm buxhetor iu arrit një nivel prej rreth 6.8% të PBB dhe borxhi publik u rrit në rreth 76% të PBB-së, një rritje prej rreth 10 pikë përqindje në krahasim me fundin e vitit 2019.

Për të implementuar një politikë të tillë fiskale ekspansioniste në kundërpërgjigje të ndikimit të pandemisë, qeveria u detyrua të aktivizonte "klauzolat e devijimit" nga rregullat fiskale gjatë vitit 2020. Këto klauzola ishin përfshirë paraprakisht në Ligjin Organik të Buxhetit (LOB). Gjithashtu, për të ruajtur besueshmërinë e financave publike në perceptimin e

---

<sup>4</sup> [https://integrimi-ne-be.punetejashtme.gov.al/wp-content/uploads/2022/02/PLANI-KOMB%c3%8bTAR-P%c3%8bR-INTEGRIMIN-EVROPIAN\\_Final.pdf](https://integrimi-ne-be.punetejashtme.gov.al/wp-content/uploads/2022/02/PLANI-KOMB%c3%8bTAR-P%c3%8bR-INTEGRIMIN-EVROPIAN_Final.pdf) (55-56)

tregjeve, një element kyç për ekonominë e vogla me nevoja të larta për refinancim buxhetor si Shqipëria, u ndërmor një hapat tjetër në korrik të 2020. Ky hap përfshinte një rregullore të re fiskale në LOB, e cila vendoste ligjërisht që balanca primare e buxhetit të ishte së paku e balancuar (pra, jo më e vogël se zero) nga viti 2024 dhe vijonte në të ardhmen.

Kjo rregullore u mirëprit pozitivisht nga institucionet ndërkombëtare dhe agjencitë e vlerësimit, duke konsideruar atë si një hapat e duhur dhe efektiv për të ruajtur qëndrueshmërinë e financave publike. Kjo ndihmoi në sigurimin e një burimi të financimit (huamarrje) të ndjeshëm gjatë vitit 2020 dhe fillimit të vitit 2021, pavarësisht sasisë së lartë të huamarrjes në krahasim me normën e zakonshme.

Në periudhën e ardhshme, qëllimi kryesor i politikës fiskale do të jetë përsëri konsolidimi. Kjo do të realizohet përmes një trajektorjeje graduale të uljes së borxhit publik, ndërsa balanca primare do të rikthehet në nivel pozitiv nga viti 2024 e më pas, në përputhje me rregullat fiskale të LOB. Në të njëjtën kohë, synimi është të ruhet një raport i shëndetshëm midis shpenzimeve buxhetore aktuale dhe investimeve kapitale, ku investimet publike synojnë të jenë rreth 5% e PBB-së çdo vit buxhetor.

Për vitin 2022, deficitit buxhetor planifikohet të jetë rreth 5.4% e PBB-së, në krahasim me pritshmerinë e rreth 6.8% për vitin 2021. Balanca primare pritet të jetë negative për këtë vit, rreth -2.7% e PBB-së, në përmirësim nga -4.6% sipas pritshmërive për vitin 2021. Megjithatë, balanca fiskale korrente (ndryshimi midis investimeve publike dhe deficitit fiskal) pritet të jetë pozitive në vitin 2022, rreth 1% e PBB-së, duke u përputhur me rregullat e LOB. Borxhi publik bruto pritet të vazhdojë rrugën e uljes, që nga 78.9% e PBB-së në vitin 2022, në përputhje me rregullat fiskale, dhe më tej në rreth 67.9% në vitin 2028.<sup>5</sup>

Në skenarin bazë, balanca primare pritet të kthehet në zero ose pozitive nga viti 2023 e në vijim, me një ulje të vazhdueshme të borxhit publik. Këto hapa synojnë të sigurojnë stabilitet ekonomik në afat të gjatë.

### **2.3.2 Politika monetare**

Në përputhje me raportin e fundit të Komisionit Evropian, Banka e Shqipërisë është në një gjendje financiare të pavarur dhe ka në dispozicion mjete, kompetenca dhe aftësi

---

<sup>5</sup> [https://integrimi-ne-be.punetejashme.gov.al/wp-content/uploads/2022/02/PLANI-KOMB%c3%8bTAR-P%c3%8br-INTEGRIMIN-EVROPIAN\\_Final.pdf](https://integrimi-ne-be.punetejashme.gov.al/wp-content/uploads/2022/02/PLANI-KOMB%c3%8bTAR-P%c3%8br-INTEGRIMIN-EVROPIAN_Final.pdf)

administrative të mjaftueshme për të operuar me efikasitet dhe për të implementuar një politikë monetare të ndërmarrur me sukses. Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë operon në mënyrë të plotë.

Një nga qëllimet kryesore të Bankës së Shqipërisë është të forcojë edhe më tej sistemin e menaxhimit të saj. Strategjia afatmesme për këtë qëllim përcakton tre elementë kryesore: (i) pavarësia, (ii) transparenca dhe (iii) përmirësimi i llogaridhënies. Gjatë kohëve të fundit, Banka e Shqipërisë ka bërë përparime të rëndësishme në rritjen e ndërgjegjësimit ligjor në Parlamentin e Shqipërisë, si dhe në ndërtime të mëtejshme të transparencës së sektorit financiar në media dhe ndër publikun e gjerë.

Sa i përket qëllimit të parë të menaxhimit të mirë, pavarësia e Bankës është e mbrojtur nga Kushtetuta e Shqipërisë. Duke qenë institucion i pavarur kushtetues, struktura dhe veprimtaritë e Bankës janë të rregulluara nga ligji i saj organik, përveç kur Kushtetuta vendos ndryshe.

Ligji i Bankës së Shqipërisë është në përputhje të gjerë me standardet e Bashkimit Evropian dhe ofron një shkallë të lartë të pavarësisë për Bankën. Ky ligj vendos si objektiv kryesor mbajtjen e stabilitetit të çmimeve (pavarësia funksionale) dhe përcakton që Banka të mos pranojë apo ndjekë udhëzime nga autoritete të tjera, duke e bërë atë institucionin vetëm përgjegjës për politikën monetare dhe kursin e këmbimit (pavarësia institucionale). Megjithatë, ndryshime shtesë janë të nevojshme për të përputhur ligjin më tej me Statutin e Bankës Qendrore Evropiane në lidhje me pavarësinë personale të anëtarëve të Këshillit Mbikëqyrës.

Për të arritur qëllimin e tërheqjes së çmimeve, Banka e Shqipërisë ndjek një politikë monetare të ndërtuar në bazë të parimeve të stabilizimit të inflacionit. Kjo përfshin një regjim të lirë të kursit të këmbimit. Një objektiv i qartë i inflacionit është përcaktuar për të siguruar ndryshimin vjetor të çmimeve të konsumit në nivelin 3.0% për një periudhë kohe afatmesë. Gjithashtu, vendimet e politikës monetare bazohen në dallimet e parashikuara të inflacionit nga ky objektiv dhe vlerësimi i parashikimeve për inflacionin. Për të zbatuar politikën monetare, përdoren një sërë instrumentesh tregu: (i) operacione të tregut të hapur, (ii) lehtësira të ditës, (iii) rezerva minimale të detyruara. Rreziqet dhe ndryshimet në tregje janë aspekte të marrjes së vendimeve monetare dhe kursi i këmbimit, dhe këto parashikohen të jenë të qëndrueshme në afat të mesëm.

Banka e Shqipërisë ka ndjekur një politikë monetare të stimulimit që nga viti 2009 për të reaguar ndaj ndikimeve të ulëta inflacioniste, si nga faktorët e brendshëm ashtu edhe të huaj. Kjo politikë stimuluese ka përfshirë rreziqe të favorshme të financimit, ndihmuar nxitjen e kërkesës dhe ndihmuar përforcimin gradual të presioneve të inflacionit të brendshëm. Gjatë pandemisë së COVID-19, Banka e Shqipërisë ka përdorur masat e stimulimit monetar, duke reduktuar normën e bazës së interesit me 50 pikë bazë në nivelin 0.50%, dhe duke ofruar shumësisht likuiditet në sektorin bankar. Këto masa janë mbajtur pa ndryshime gjatë vitit 2021. Ndërkohë, për të përballotur rritjen e qëndrueshme ekonomike dhe presionet e brendshme të inflacionit, do të jetë e nevojshme të normalizohet gradualisht politika monetare. Politika monetare do të vazhdojë të mbajë një drejtim të lehtësimit në afatin e mesëm, duke ruajtur normën e interesit nën nivelin ekuilibër. Në kontekstin e pritur të zvogëlimit gradual të stimulit fiskal, kahu lehtësues i politikës monetare do të jetë i rëndësishëm për të vazhduar të mbështesë rritjen e qëndrueshme të ekonomisë dhe për të adresuar parashikimet e aktorëve të tregut për qëllimet e bankës qendrore.<sup>6</sup>

---

<sup>6</sup> [https://www.bankofalbania.org/Politika\\_Monetare/Raportet\\_Periodike/](https://www.bankofalbania.org/Politika_Monetare/Raportet_Periodike/)

## Kapitulli III. Shërbimet financiare

### 3.1 Shërbimet financiare në Shqipëri

Shërbimet financiare në Shqipëri përfshijnë një gamë të gjerë të produkteve dhe shërbimeve të ofruara nga institucionet financiare si bankat, kompanitë e sigurimeve, shoqëritë e investimeve, institucionet e tregtimit të vlerave, etj. Këto shërbime luajnë një rol kyç në zhvillimin e ekonomisë së vendit duke ofruar mundësi për financim, investime dhe mbrojtje financiare.

Bankat janë institucionet kryesore financiare në Shqipëri. Ata ofrojnë shërbime të ndryshme bankare si depozita, kredi, kartela krediti dhe shërbime pagesash elektronike. Bankat shqiptare janë nën mbikqyrjen dhe rregullimin e Bankës së Shqipërisë, që është banka qendrore e vendit.

Kompanitë e sigurimeve ofrojnë shërbime të sigurimeve për të mbrojtur individët dhe bizneset nga rreziqet financiare. Këto përfshijnë sigurime jetë, sigurime të pronës, sigurime të makinave, dhe sigurime të tjera të specializuara. Autoriteti i Sigurimeve të Shqipërisë është organi përgjegjës për mbikqyrjen dhe rregullimin e tregut të sigurimeve në vend.

Shoqëritë e investimeve janë përgjegjëse për menaxhimin e fondeve të investimit të individëve dhe institucioneve. Ata ofrojnë shërbime si fondet e investimeve, fondet e pensioneve dhe shërbime të tjera të lidhura me investimet. Autoriteti i Mbikqyrjes Financiare është organi përgjegjës për mbikqyrjen dhe rregullimin e shoqërive të investimeve në Shqipëri.

Institucionet e tregtimit të vlerave janë përgjegjëse për tregtimin e aksioneve, bonove dhe instrumenteve të tjera financiare. Bursa e Tiranës është bursa kryesore në Shqipëri ku realizohen transaksione me vlera të ndryshme financiare.

Përveç institucioneve financiare tradicionale, Shqipëria ka një sektor financiar në zhvillim, duke përfshirë platformat e pagesave elektronike dhe fintech. Këto inovacione financiare japin mundësi të reja për transferimin e parave, pagesat online dhe financimin e bizneseve në mënyra më efikase dhe të shpejta<sup>7</sup>.

---

<sup>7</sup> F. Ibrahim, D. Salko, 2009, “Sistemi Financiar në Shqipëri”.

Mbikqyrja dhe rregullimi i sektorit financiar në Shqipëri kryhet nga autoritetet e rregullatorit financiar të vendit si Banka e Shqipërisë, Autoriteti i Sigurimeve të Shqipërisë dhe Autoriteti i Mbikqyrjes Financiare.

Është e rëndësishme të theksohet se klima e sektorit financiar në Shqipëri vazhdon të zhvillohet dhe të përmirësohet në mënyrë që të plotësojë standardet ndërkombëtare dhe të sigurojë integritetin dhe qëndrueshmërinë e tregut financiar në vend.

### **3.2 Historia e sistemit bankar në Shqipëri**

Në studimet historike të botuara nga Banka e Shqipërisë në vitin 2003 dhe Shoqata Shqiptare e Bankave në vitin 2012, evoluimi i sistemit bankar në Shqipëri mund të ndahet në tre periudha kryesore.

Periudha e parë shkon deri në vitin 1944 dhe fillon me ide të para për ngritjen e një Bankë Kombëtare Shqiptare. Sami Frashëri, një patriot i njohur, shprehu domosdoshmërinë e krijimit të një Banke Kombëtare dhe propozoi përdorimin e njësive monetare të quajtur "frang shqiptar". Pas shpalljes së Pavarësisë së Shqipërisë në vitin 1912, Ismail Qemali, themeluesi i shtetit shqiptar, u përkushtua për ngritjen e Bankës Kombëtare të Shqipërisë. Në vitin 1913, Qeveria e Ismail Qemalit vendosi themelin e Bankës Kombëtare, e cila konsiderohet si një fitore e dytë pas pavarësisë kombëtare.

Periudha e dytë fillon në vitin 1944 dhe zgjat deri në vitin 1991. Në këtë periudhë, sistemi bankar shqiptar u shtetëzua dhe Banka e Shtetit mbështeti zhvillimin e ekonomisë socialiste. Banka e Shtetit kryente funksionin e bankës qendrore, duke grumbulluar mjetet përkohësisht të lira dhe ofruar kredi ndërmarrjeve, kooperativave bujqësore dhe personave të veçantë. Gjatë kësaj periudhe, në Shqipëri kishte një numër të kufizuar bankash, me centralizimin e tyre në duart e shtetit.

Periudha e tretë fillon pas vitit 1991, kur Shqipëria u drejtua drejt demokracisë dhe ndodhën ndryshime thelbësore në sistemin bankar. Banka e Shtetit u nda nga bankat tregtare të nivelit të dytë, duke i dhënë atyre pavarësi të veprimit. Ky transformim solli rritjen e numrit të bankave dhe hynin në treg bankat me kapital të huaj. Në vitin 1996, u licensua Tirana Bank, banka e parë me kapital tërësisht privat në Shqipëri. Pas saj, në vitet 1998 dhe 1999, u shtuan bankat Alpha Albania, Intesa Sanpaolo Albania, Banka Procredit, Banka Raiffeisen, Banka



Amerikane e Investimeve, Banka e Bashkuar e Shqipërisë dhe Banka Kombëtare Tregtare. Në periudhën 2003-2007, tregu bankar u zgjerua me hyrjen e institucioneve të reja si Credins Bank, Banka OTP Albania, Banka Union dhe Banka e Parë e Investimeve<sup>8</sup>.

Sipas të dhënave të Bankës së Shqipërisë, aktualisht në Shqipëri operojnë 12 banka të nivelit të dytë, me kapital të huaj dhe vendas. Ky është një shkurtim i rrjedhës historike të evoluimit të sistemit bankar në Shqipëri, duke pasqyruar periudhat kryesore dhe ndryshimet që kanë ndodhur gjatë kohës.

### 3.3 Ndikimi i teknologjisë në shërbimet financiare

Shërbimet financiare kanë evoluar dhe përmirësuar ndjeshëm gjatë viteve, në përgjigje të zhvillimeve teknologjike, rregullatorëve dhe kërkesave të ndryshme të klientëve.

#### **Disa tendenca kryesore në shërbimet financiare ndër vite janë:**

1. **Digitalizimi:** Ndryshimet teknologjike kanë transformuar mënyrën se si ofrohen dhe përdoren shërbimet financiare. Platformat dhe aplikacionet dixhitale kanë bërë që shërbimet të jenë më të lehta, më të shpejta dhe më të qasshme për konsumatorët. Bankat dhe institucionet tjera financiare ofrojnë shërbime online, mobile banking, pagesa elektronike dhe shërbime të tjera dixhitale për të plotësuar nevojat e klientëve.
2. **Fintech (Teknologjia Financiare):** Zhvillimi i teknologjisë financiare ka sjellë inovacione të reja në shërbimet financiare. Startup-et fintech ofrojnë shërbime inovative si pagesat mobile, platformat e huasave online (peer-to-peer lending), investimet dixhitale dhe shërbimet e menaxhimit të financave personale. Kjo ka rritur konkurrencën dhe ka sjellë më shumë zgjedhje për klientët.
3. **Përfshirja financiare:** Në përpjekje për të arritur popullatën e gjerë, shërbimet financiare janë bërë më të qasshme për grupet e varfra dhe të papunë. Kjo përfshin zhvillimin e shërbimeve të mikrofinancimit, qasjen në bankat dhe sigurimet e lirë për grupet e varfra, dhe iniciativa për promovimin e edukatës financiare.
4. **Rregullimi dhe mbikqyrja:** Pas krizës financiare globale të 2008, ka pasur një rritje të rëndësishme të rregullimeve dhe mbikqyrjes së sektorit financiar. Autoritetet

---

<sup>8</sup> <https://newsbomb.al/historia-e-bankave-ne-shqiperi-nga-krijimi-tek-banka-e-pare-private/>

rregullatore kanë vendosur standarde të reja dhe kanë forcuar mbikqyrjen për të minimizuar riskun sistematik dhe për të mbrojtur interesat e konsumatorëve. Ky rregullim shtesë ka rritur sigurinë dhe stabilitetin e sistemit financiar.

5. **Shtimi shërbimeve të tjera financiare:** Përveç bankave, kompanive të sigurimeve dhe shoqërive të investimeve, shërbimet financiare kanë përfshirë gjithnjë e më shumë sektorë të tjerë. Kjo përfshin zhvillimin e tregjeve të ndërmjetësimit të mënyrës së pagesës, shërbimeve të kriptovalutave, financimit të projekteve të energjisë së rinovueshme dhe zhvillimit të tregjeve të produkteve financiare të përgjegjesisë sociale (SRI).

Kjo është vetëm një pasqyrë e shkurtër e disa tendencave të rëndësishme në zhvillimin e shërbimeve financiare ndër vite. Është e rëndësishme të theksohet se sektori financiar është i ndjeshëm ndaj ndryshimeve të shpejta dhe ndikimeve të jashtme, prandaj pritet që ai të vazhdojë të evoluojë dhe të përshtatet me zhvillimet e ardhshme.

### 3.4 Sfidat e harmonizimit të rregulloreve financiare të BE

Sfidat për harmonizimin e rregulloreve dhe normave të sigurisë financiare në sektorin e bankave dhe tregjet kapitale të Bashkimit Evropian (BE) janë të shumta dhe komplekse, për shkak të ndryshimeve të strukturave ekonomike, rregulloreve të ndryshme kombëtare dhe interesave të ndryshme të vendeve anëtarë.

#### **Disa nga sfidat kryesore janë:**

1. **Ndryshimet në rregulloren kombëtare:** Vendet anëtare të BE-së kanë struktura dhe rregullore të ndryshme në sektorin e financave. Harmonizimi i këtyre rregulloreve është sfidues, pasi ka nevojë për një nivel të lartë të koordinimit dhe kompromisit mes vendeve me interesa të ndryshme.

2. **Stabiliteti i sistemit financiar:** Integrimi i tregjeve financiare mund të sjellë rreziqe të ndryshme për stabilitetin e sistemit financiar të vendeve anëtare. Për shembull, një krizë në një treg kapitali mund të përhapet shpejt nëpër të gjithë tregjet e BE-së. Kjo kërkon harmonizim të rregulloreve që të kenë një efekt stabilizues.

**3. Ndryshimet teknologjike dhe inovacioni:** Zhvillimet e shpejta teknologjike dhe inovacioni në sektorin financiar mund të sjellin sfida të reja në harmonizimin e rregulloreve. Për shembull, platformat e tregtisë në internet dhe monedhat virtuale kanë shkaktuar diskutime rreth rregulloreve dhe mbikëqyrjes.

**4. Ndikimi i ndryshimeve të Brexit:** Brexit ka ndikuar në tregun e financave në BE dhe ka shtuar nevojën për rishikimin e rregulloreve dhe marrëveshjeve të reja. Kjo sjell sfida të reja për harmonizimin dhe bashkëpunimin në sektorin financiar.

**5. Ndikimi i konkurrencës dhe integrimi i sektorit bankar:** Integrimi i tregjeve të bankave në BE mund të ndikojë në konkurrencën ndërmjet bankave të ndryshme të vendeve anëtare. Kjo kërkon harmonizim të rregulloreve për të siguruar që konkurrenca të jetë e drejtë dhe e ekuilibruar.

**6. Ndryshime demografike dhe përfitimet sociale:** Sfidat demografike, si plakja e popullsisë, mund të ndikojnë në sektorin financiar dhe shërbimet e tij. Harmonizimi i rregulloreve duhet të konsiderojë edhe aspektet sociale dhe ndikimin e tyre në ekonominë e përgjithshme.

**7. Ndryshimet politike dhe institucionale:** Ndryshimet politike dhe institucionale në nivele kombëtare dhe europiane mund të ndikojnë në rrugën e harmonizimit të rregulloreve financiare.

**8. Kërkesat dhe presionet e industriës financiare:** Industria financiare ndikohet nga ndryshimet në rregullore dhe kërkon stabilitet dhe parashikueshmëri. Presionet nga aktorët e industrisë mund të ndikojnë në procesin e harmonizimit.

Për të përmirësuar bashkëpunimin dhe harmonizimin e rregulloreve financiare në BE, është e rëndësishme të përfshihen të gjitha vendet anëtare dhe të ndërtohet një platformë e koordinimit dhe bashkëpunimit të qëndrueshëm<sup>9</sup>.

### 3.4.1 Rregullimi i sektorit financiar në integrimin në BE

Institucionet financiare të Bashkimit Evropian, si Autoriteti Bankar Evropian (European Banking Authority - EBA) dhe Autoriteti Evropian i Sigurisë Financiare (European Securities

<sup>9</sup> <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1559541/1/Rosas%20article.pdf>

and Markets Authority - ESMA), kanë një rol kyç në rregullimin dhe supervizimin e sektorit financiar gjatë procesit të integrimin evropian. Këto institucione janë krijuar për të koordinuar dhe harmonizuar rregullat dhe mbikëqyrjen në nivelin evropian, për të siguruar një treg financiar më të harmonizuar dhe stabil në tërë BE-në.

**Autoriteti Bankar Evropian (EBA):** EBA është një agjenci e pavarur e krijuar për të promovuar harmonizimin e rregullatorëve dhe mbikëqyrjes së sektorit bankar në të gjithë BE-në. EBA ka përgjegjësi për të zhvilluar rregulla të përbashkëta për bankat, për të siguruar stabilitetin financiar dhe për të parandaluar krizat bankare. Përbushja e kërkesave të EBA-së është e obliguar për të gjitha bankat që operojnë në tregjet financiare të BE-së. EBA gjithashtu ndihmon në rritjen e bashkëpunimit dhe koordinimit ndërmjet autoriteteve të mbikëqyrjes kombëtare.

**Autoriteti Evropian i Sigurisë Financiare (ESMA):** ESMA ka rol në harmonizimin e rregullatoreve dhe mbikëqyrjes për tregjet e produkteve të sigurisë, përfshirë aksionet, obligacionet dhe fondet investimi. Ky autoritet ndihmon në zhvillimin e rregullave të përbashkëta të raportimit dhe transparencës për të gjitha entitetet e tregjeve të kapitaleve të BE-së. ESMA gjithashtu bën rekomandime dhe jep këshilla për rregullatorët kombëtarë për të përmirësuar mbikëqyrjen dhe zbatimin e rregullave të tregjeve të sigurisë.

Të dy institucionet, EBA dhe ESMA, përdorin një kombinim të metodave të mbikëqyrjes, të tilla si testimet stresi, vlerësimet e riskut dhe analizat e tregjeve për të vlerësuar ndikimin e ndryshimeve në sektorin financiar. Ata ndihmojnë në hartimin e politikave dhe standardeve të përbashkëta, duke luajtur një rol kritik në rritjen e harmonizimit të rregullatorëve dhe mbikëqyrjes, si dhe në garantimin e stabilitetit dhe përmirësimit të funksionimit të tregjeve financiare në kuadër të integrimin evropian.

### 3.4.2 Përfitimet nga liberalizimi i tregjeve financiare të BE-së

Liberalizimi i tregjeve financiare të Bashkimit Evropian (BE) për investitorët dhe konsumatorët në vende të ndryshme të anëtarësuar mund të sjellë një varg përfitimesh dhe ndikime pozitive. **Disa prej tyre janë:**

**1. Rritje e aksesit në investime dhe financime:** Liberalizimi i tregjeve financiare do të hapë mundësi të reja për investitorët dhe kompanitë lokale për të qenë pjesë e tregjeve të mëdha dhe të diversifikojnë investimet e tyre në ndryshme instrumente financiare. Kjo do të rrisë aksesin në burime të financimit dhe do të ndihmojë në rritjen e aktivitetit ekonomik.

**2. Rritje e konkurrencës dhe zvogëlimi i kostove:** Konkurrenca e zgjeruar në tregjet financiare të BE-së do të shtojë konkurrencën midis institucioneve financiare dhe kompanive, duke ulur koston e shërbimeve dhe produktet financiare për konsumatorët dhe investitorët. Kjo do të ndikojë në uljen e tarifave dhe kostoja të shoqëruara me transaksionet dhe investimet.

**3. Më shumë mbrojtje dhe transparencë:** Standartet e përbashkëta të mbikëqyrjes dhe informacioni më i detajuar në tregjet financiare do të rrisin transparencën dhe mbrojtjen e investitorëve dhe konsumatorëve. Ata do të kenë mundësi më të mirë për të marrë vendime të informuara rreth investimeve dhe financave personale.

**4. Rritje e lirësisë për konsumatorët:** Liberalizimi i tregjeve financiare do të ndihmojë konsumatorët të kenë më shumë mundësi për të zgjedhur shërbimet financiare që i përshtaten më së miri nevojave të tyre. Kjo përfshin mundësinë për të zgjedhur mënyrat e pagesës, llogaritë bankare, investimet, dhe më tepër.

**5. Ndikimi i përvojës së konsumatorit:** Me ndryshimet që do të sjellë liberalizimi, institucionet financiare do të mundohen të përmirësojnë përvojën e konsumatorëve, duke sjellë inovacione dhe teknologji të reja për shërbimet e tyre. Kjo do të përmirësojë ndjesinë e përdoruesit dhe do të krijojë një konkurrencë për të ofruar shërbime më të mira.

**6. Ndikim pozitiv në zhvillimin ekonomik:** Rritja e aksesit në financim dhe investime, përmirësimi i efikasitetit në shërbimet financiare dhe ndikimi pozitiv në tregjet e kapitaleve do të ndikojë në rritjen ekonomike të vendeve të anëtarësuara të BE-së<sup>10</sup>.

### 3.4.3 Ndikimi negativ i liberalizimit të tregjeve financiare

Liberalizimi i tregjeve financiare mund të sjellë përfitime të mëdha për ekonominë, por gjithashtu është i shoqëruar edhe me rreziqe të mundshme që duhet të trajtohen me kujdes.

---

<sup>10</sup> <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/stabilisation-and-association-agreement-with-albania.html>

## **Disa ndikimet negative të mundshme të liberalizimit të tregjeve financiare janë:**

**1. Rritja e borxhit:** Me liberalizimin e tregjeve financiare, ka mundësi që kërkesa për kredi të rritet ndjeshëm, duke shkaktuar një rritje të pashmangshme të borxhit në nivele të ndryshme, si individë dhe kompani. Një rritje e tepërt e borxhit mund të sjellë vështirësi në shlyerjen e detyrimeve dhe mund të shkaktojë instabilitet në sektorin financiar.

**2. Lëvizjet e kapitaleve të mëdha:** Liberalizimi i tregjeve financiare mund të ndikojë në lëvizjet e kapitaleve të mëdha, ku investitorët jashtë vendit mund të tërheqin fondet e tyre me shpejtësi në raste të panik-panik për rrezikun e investimeve. Kjo mund të çojë në varësi të jashtme të ekonomisë dhe rrezik për stabilitetin e kursit të këmbimit.

**3. Mbingarkesa dhe mungesa e regjimit të mbrojtjes:** Liberalizimi i tregjeve financiare mund të ndikojë në një mënyrë të mëdha në institucionet financiare lokale, sidomos në vende të vogla të anëtarësuara. Këto institucione mund të mbingarkohen nga konkurrenca e re dhe të ndjekin risqe të mëdha që mund të çojnë në mungesë të regjimit të mbrojtjes.

**4. Rreziku financiar dhe mos stabiliteti i tregut:** Me hapjen e tregjeve, mund të ketë rrezik të rritur për aktivitetin e rrisqeve financiare, që mund të sjellë luhatshmëri të madhe në tregje dhe ta bëjë më të vështirë parashikimin e rritjes së gjithë ekonomisë.

**5. Përkeqësimi i dallimeve socio-ekonomike:** Liberalizimi i tregjeve financiare mund të ndihmojë qendrat ekonomike më të zhvilluara në dëm të zonave më të pasura. Kjo ndodh kryesisht sepse investimet mund të drejtohen kah rajonet më të pasura, duke përkeqësuar dallimet socio-ekonomike mes vendeve dhe brenda tyre.

**6. Rreziku i krizave të përsëritura:** Hapja e tregjeve financiare mund të rrisë rrezikun për kriza financiare që mund të përhapen shpejt nëpër tregjet e ndryshme të BE-së. Kjo do të thotë se ndikimi i një krize të izoluar mund të përhapet shpejt në të gjitha vendet e integruara.

Për të minimizuar këto rreziqe të mundshme, është e rëndësishme që vendet të kenë një mbikëqyrje të fortë të sektorit financiar, të zbatohen politika rregullatore të menaxhuara me kujdes dhe të përdoren mekanizma të rregullimit që sigurojnë një ekosistem financiar të qëndrueshëm<sup>11</sup>.

---

<sup>11</sup> <https://www.eupolicyhub.eu/revolucion-i-ne-kuadrin-ligjor-i-tregjeve-financiare-ne-shqiperi/>

### 3.5 Revolucioni ligjor në tregun financiar

Duke njohur sfidat e identifikuara, BSH-ja dhe AMF-ja, me përkrahjen e donatorëve dhe pas një pune të konsiderueshme me ekspertë ndërkombëtarë, kanë arritur me sukses të miratojnë një seri ligjesh që do të kenë një ndikim të qëndrueshëm pozitiv në zhvillimin e tregut financiar në vend.

Në fushën e përfshirjes financiare, ky term do të thotë që individët dhe kompanitë kanë akses në produkte dhe shërbime financiare që janë jo kushtuese (për pagesat, kursimet, hua dhe sigurimet), të cilat plotësojnë nevojat e tyre të përditshme. Përfshirja financiare ka një rol të rëndësishëm në uljen e varfërisë dhe rritjen e mirëqenies, falë një menaxhimi të mëtejshëm të financave të individëve. Në dekadën e fundit, komuniteti ndërkombëtar i zhvillimit ka vënë theksin në zgjerimin e përfshirjes financiare, e cila është një përbërës kyç i Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDGS), dhe gjithashtu ka qenë pjesë e agjendës së G20-ës përmes Partneritetit Global për Përfshirjen Financiare (GPFI). Qëllimi i Qasjes Financiare Universale (UFA), i cili synon që të gjithë të rriturit të kenë akses në llogari transaksionesh deri në vitin 2020, ka sjellë rezultate të ndjeshme. Në periudhën nga viti 2011, rreth 1.2 miliardë të rritur kanë hapur llogari. Në ditët e sotme, rreth 69% e popullsisë së rritur në të gjithë botën kanë llogari bankare.

Megjithatë, sipas treguesve të fundit të Bankës Botërore (FINDEX), zotërimi i llogarive në Shqipëri renditet në nivelin më të ulët ndër vendet e Ballkanit Perëndimor dhe Evropën. Vetëm 40% e popullsisë së rritur në Shqipëri kanë një llogari transaksionesh me bankë, ndërsa në vende me të ardhura më të larta, ky numër shkon në 70%. Në Shqipëri, shfrytëzimi i llogarive është më i ulët, siç tregon numri i transaksioneve të kryera me para cash, i cili ishte 4.3 për banor në vitin 2016. Në vendet me të ardhura më të larta, ky numër shkon mbi 40 transaksione për banor.

Kjo varësi nga paraja cash është e dukshme në sjelljen e individëve dhe bizneseve shqiptare, me një dominim të qartë të pagesave në para cash. Për shembull, rreth 96% e pagesave të kryera nga konsumatorët dhe 66% e pagesave të kryera nga bizneset zhvillohen në para cash. Ky shfrytëzim i lartë i parave fizike ka pasojat të konsiderueshme në kostot e përdoruesve dhe në ekonominë e vendit në përgjithësi. Ekspertët vlerësojnë se paraja cash, megjithëse e përdorur shpesh, është një instrument i kushtueshëm për ekonominë shqiptare, duke i shkaktuar kështu një barrë prej rreth 1.7% të Produktit të Brendshëm Bruto (PBB).

Në vitet e fundit, BSH-ja dhe sektori bankar kanë qenë të përqendruar te përfshirja financiare dhe edukimi financiar i popullatës. Për të arritur këtë qëllim, BSH-ja është përqendruar në përmirësimin e kuadrit të saj mbikëqyrës dhe rregullator, për të përfaqësuar atë me standardet e Bashkimit Evropian. Ligji i Shërbimeve të Pagesave, i miratuar në Prill 2020, është një shembull i kësaj përpjekjeje dhe ka për qëllim të harmonizojë direktivën e dytë të Bashkimit Evropian për Shërbimet e Pagesave (PSD2). Kjo sjell përfitime të ndryshme, duke përfshirë integrimin më të lehtë në tregun e përbashkët të pagesave në euro, nxitjen e përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave, rritjen e konkurrencës, dhe përmirësimin e mbrojtjes së konsumatorëve.

Në lidhje me tregun e kapitaleve dhe investimet në fonde, zhvillimi i tregut të kapitaleve është një sfidë kryesore për AMF-në. Megjithatë tregu i kapitaleve në Shqipëri është ende i vogël, ka potencial të lartë për të kontribuar në rritjen ekonomike të vendit. Për shkak të mungesës së një burse likuide me tituj të listuar, shfrytëzimi i derivateve financiare ka ndihmuar për t'u përballur me këtë kufizim. Për t'u përballur me këto sfida dhe për të zhvilluar tregun financiar më tej, Shqipëria ka marrë masa të ndryshme, duke përfshirë përmirësimin e regulativës dhe promovimin e instrumenteve financiare të ndryshme<sup>12</sup>.

### 3.5.1 Ligjet

AMF-ja shikon mbështetjen e tregjeve të kapitalit si një mjet të rëndësishëm për të nxitur konkurrencën, ulur kostot financiare dhe rritur efikasitetin në tregjet financiare, me një ndikim pozitiv në rritjen ekonomike. Për të arritur këtë qëllim, në vitin 2019, u ndërморën hapa të rëndësishëm, përfshirë krijimin e dy ligjeve të rëndësishme, "Për Sipërmarrjet e Investimeve Kolektive" dhe "Për Tregjet e Kapitalit". Këto masa u implementuan me ndihmën teknike të ekspertëve ndërkombëtarë nga Banka Botërore. Këto ligje forcojnë ndërtimin e kuadrit mbikëqyrës të AMF-së dhe kontribuojnë në modernizimin dhe zhvillimin e tregjeve të kapitalit në Shqipëri.

Ligji numër 56/2020, i njohur si "Për Sipërmarrjet e Investimeve Kolektive", ka si synim përshatjen e kuadrit ligjor me direktivat e BE-së për UCITS dhe AIFMD, si dhe për të harmonizuar legjislacionin me standardet e Bashkimit Evropian. Kjo masë ka si synim të inkurajojë vazhdimin e zhvillimit të tregut të skemave kolektive, duke e ndihmuar në

---

<sup>12</sup> <https://www.eupolicyhub.eu/revolucion-i-kuadrit-ligjor-i-tregjeve-financiare-ne-shqiperi/>



ndërtimin e një mbikëqyrje më efikase dhe krijimin e standardeve më të larta për një treg të hapur dhe të rregulluar mirë.

Ligji sjell:

- Përqendrimin dhe harmonizimin e mëtejshëm me direktivat evropiane.
- Krijimin e një gamë më të gjerë të fondeve të përshtatshme, duke marrë parasysh nivelet e ndryshme të rrezikut për tregjet shqiptare dhe evropiane.
- Mobilizimin e më shumë burimeve në tregjet e kapitalit dhe ekonominë.
- Klasifikimin e investitorëve bazuar në njohuritë dhe aftësitë e tyre, duke ofruar mundësi më të gjerë zgjedhjesh për ta.

Ligji numër 62/2020, "Për Tregjet e Kapitalit", ka synimin për të përshtatur kuadrin ligjor me direktivat e BE-së që rregullojnë tregjet e kapitalit, si MIFID II, Direktiva e Abuzimit me Tregun, dhe Direktiva e Prospektit, me qëllim të promovimit të zhvillimit të vazhdueshëm të tregut të kapitalit. Ky ligj synon të rrisë transparencën dhe të sigurojë integritetin e tregut. Në veçanti, ligji sjell:

- Mbështetjen e harmonizimit të kuadrit ligjor me direktivat e BE-së që lidhen me industrinë financiare.
- Përcaktimin e rolit dhe veprimtarive të tregjeve dhe ndërmjetësve financiarë.
- Përfshirjen e koncepteve dhe institucioneve të reja në tregjet financiare, si depozitari qendror i titujve dhe agjencitë e vlerësimit të rrezikut kredit.
- Standardizimin e kriterëve të përputhshmërisë dhe përshtatshmërisë për individët kyç në organet drejtuese të institucioneve të tregut të kapitalit.

Për më shumë, ligji numër 66/2020 është miratuar në vitin 2020, duke qenë i parë në rajon për të rregulluar tregjet financiare të bazuar në teknologjinë e regjistrave të shpërndarë. Ky ligj rregullon kushtet për tregtimin dhe emetimin e monedhave virtuale dhe tokenëve digjitalë dhe përcakton licencimin, ushtrimin e aktivitetit dhe mbikëqyrjen e operatorëve dhe bursave. Kjo masë ka të ngjarë të sjellë përfitime të konsiderueshme për ekonominë vendore, përfshirë rritjen e efikasitetit të tregut, mbështetjen e formimit të aftësive lokale, nxitjen e financimit të kompanive vendore dhe promovimin e vendit si një ambient konkurrues për inovacionin.

Gjithashtu, ky rregullim do të ndihmojë në mbrojtjen e investitorëve nga mundësitë e mashtrimit. Këto ligje, duke pasur parasysh praktikat dhe tendencat e tregjeve ndërkombëtare, krijojnë bazën për një zhvillim të qëndrueshëm dhe të shpejtë të tregjeve financiare në Shqipëri. Ndikimi i tyre pritet të jetë i dukshëm në të ardhmen, duke përmirësuar efikasitetin e tregjeve dhe duke ndihmuar në zhvillimin ekonomik<sup>13</sup>.

---

<sup>13</sup> AMF, Raporti vjetor 2019.

## **KAPITULLI IV. Marrëveshjen e Stabilizim Asocimit (MSA)**

### **4.1 Përkufizimi i MSA**

Marrëveshja e Stabilizim Asocimit (MSA) është një marrëveshje ndërmjet Bashkimit Evropian (BE) dhe një vendi aspirant për anëtarësim në BE. MSA ka për qëllim të themelojë marrëdhëniet e afërta midis BE dhe vendit të përfshirë, duke krijuar një rrugë drejt anëtarësimit të plotë në BE në të ardhmen.

Kjo marrëveshje përcakton kushtet dhe detyrimet që vendi aspirant duhet të plotësojë për të afrohet më shumë me standardet dhe praktikët e BE-së në fusha të ndryshme si politika, ekonomia, drejtësia, të drejtat e njeriut, dhe shumë të tjera. MSA është një instrument kyç në procesin e integrim-it evropian dhe përparimin e vendeve aspirante drejt anëtarësimit.

Përmes Marrëveshjes së Stabilizim Asocimit, vendi aspirant fiton përfitime të ndryshme si: hapjen e tregut të BE-së për produktet e tij, mbështetje financiare dhe teknike për zhvillimin e institucioneve dhe infrastrukturës, qasje në fondet dhe programet e BE-së, rritje të investimeve të huaja drejt vendit, dhe krijojnë mundësinë për integrimin në politikët dhe strukturat e BE-së.

Për të arritur në një Marrëveshje të Stabilizim Asocimit, vendi aspirant duhet të ndjekë reforma të thella politike, ekonomike, juridike dhe sociale, dhe të përmbushë kritere të caktuara që përcaktohen nga BE-ja. Gjithashtu, ky proces kërkon angazhim të vazhdueshëm nga ana e vendit aspirant për të zbatuar reformat dhe për të përafuar legjislacionin dhe praktikët e tij me ato të BE-së.

Në përgjithësi, Marrëveshja e Stabilizim Asocimit synon të forcojë bashkëpunimin dhe partneritetin midis vendit aspirant dhe BE-së, duke ndihmuar në modernizimin dhe zhvillimin e vendit aspirant, dhe duke e bërë atë më të përgatitur për anëtarësim në BE në të ardhmen<sup>14</sup>.

### **4.2 Marrëveshjen e Stabilizim Asocimit (MSA) me BE**

Detyrimet e Bankës së Shqipërisë në Marrëveshjen e Stabilizim Asocimit (MSA) me Bashkimin Evropian janë të ndara në disa fusha kryesore:

---

<sup>14</sup> <https://integrimi-ne-be.punetejashtme.gov.al/wp-content/uploads/2020/04/MSA-BE-Shqiperi-sq.pdf>

1. **Stabiliteti makroekonomik:** Shqipëria duhet të sigurojë stabilitetin makroekonomik duke kontrolluar inflacionin, tërheqjen e financave publike dhe balancën e pagesave. Po ashtu, duhet të zhvillojë një ekonomi tregu funksionale, të aftë të përballë konkurrencën dhe të largojë barrierat në treg.
2. **Shërbimet financiare:** Banka e Shqipërisë duhet të lejojë ndërhyrjen e shoqërive dhe shtetasve të Bashkimit Evropian në sektorin financiar të Shqipërisë, duke garantuar trajtim të barabartë me shoqëritë vendase. Kjo përfshin të drejtën e shoqërive të vendosura në Shqipëri për të ndjekur veprimtari ekonomike dhe për të krijuar filiale dhe degë në vend.
3. **Parandalimi i pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit:** Banka e Shqipërisë ka detyrimin të forcojë sistemin e mbikëqyrjes së aktiviteteve ndërkombëtare të bankave dhe të bashkëpunojë me autoritetet e mbikëqyrjes së bankave të Bashkimit Evropian në Shqipëri për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.
4. **Përafrimi dhe zbatimi i legjislacionit:** Shqipëria duhet të përafrojë gradualisht ligjërat dhe rregulloret e Bashkimit Evropian (acquis communautaire) në legjislacionin e saj të sistemit financiar. Kjo përafrim fillon në datën e nënshkrimit të Marrëveshjes dhe ndodh gradualisht gjatë një periudhe prej pesë vjetësh.
5. **Lëvizja e kapitalit dhe pagesat rrjedhëse:** Shqipëria dhe Komuniteti Evropian duhet të sigurojnë lëvizjen e lirë të kapitalit dhe pagesave rrjedhëse ndërmjet tyre. Kjo përfshin lehtësimin e transferimeve në monedha të këmbyeshme lirisht dhe lëvizjen e lirë të kapitalit në lidhje me investimet direkte dhe huatë financiare.

Banka e Shqipërisë ka rolin e rregullatorit dhe mbikëqyrësit të sistemit financiar në Shqipëri dhe është përgjegjëse për zbatimin e detyrimeve që rrjedhin nga MSA në fushën e saj të veprimit. Kjo përfshin bashkëpunimin me autoritetet mbikëqyrëse të bankave të Bashkimit Evropian në Shqipëri dhe përmirësimin e kuadrit rregullator dhe mbikëqyrës në sektorin financiar<sup>15</sup>. Detyrimet e Bankës së Shqipërisë në MSA kanë për qëllim të sigurojnë përafshim të plotë të sistemit financiar të Shqipërisë me standardet dhe praktikën e Bashkimit Evropian dhe të promovojnë stabilitetin ekonomik dhe financiar në vend.

---

<sup>15</sup> <https://www.dap.gov.al/publikime/dokumenta-strategjik/61-marreveshja-e-stabilizim-asociimit>

### 4.3 MSA në raport me Shqipërinë

Qëllimi i Marrëveshjes së Stabilizim Asocimit (MSA) është të mbështesë Shqipërinë në përpjekjet e saj për të forcuar demokracinë, sundimin e ligjit dhe stabilitetin politik, si dhe për të promovuar zhvillimin ekonomik dhe bashkëpunimin rajonal. Marrëveshja krijon një kuadër për dialogun politik dhe bashkëpunimin mes Bashkimit Evropian (BE) dhe Shqipërisë, me qëllimin përfundimtar të integrimin e Shqipërisë në BE.

#### **Pikat kyçe të marrëveshjes përfshijnë:**

1. **Parime të përgjithshme:** Shqipëria zotërohet të respektojë parimet demokratike, të drejtat e njeriut, ligjin ndërkombëtar dhe parimet e ekonomisë tregtare. Bashkëpunimi kundër përhapjes së armëve të shkatërrimit masiv dhe terrorizmit gjithashtu theksohet.
2. **Dialogu politik:** Marrëveshja synon të forcojë dialogun politik mes BE dhe Shqipërisë, duke promovuar integrimin e Shqipërisë në komunitetin e shteteve demokratike dhe konvergencën në çështjet ndërkombëtare. Po ashtu, inkurajohet bashkëpunimi rajonal dhe marrëdhëniet e mira fqinjësore.
3. **Bashkëpunimi rajonal:** Shqipëria inkurajohet të promovojë aktivisht bashkëpunimin rajonal dhe të negociojë marrëveshje bilaterale me vendet që kanë nënshkruar një MSA me BE. Kërkon gjithashtu bashkëpunim rajonal me vendet e përfshira në procesin e stabilizimit dhe asocimit (SAP) në disa ose të gjitha fushat e bashkëpunimit të mbuluara nga kjo marrëveshje dhe të përfundojë, nëse është e mundur, marrëveshje bashkëpunimi me çdo vend kandidat të BE që nuk është i përfshirë në SAP.
4. **Lëvizja e lirë e mallrave:** Marrëveshja vendos një proces për vendosjen graduale të një zone të lirë tregtare bilaterale në një periudhë maksimale prej 10 vjetësh. MSA përcakton një proces për uljen dhe heqjen e tarifave doganore dhe kufizimeve kuotave mbi mallrat nga BE dhe Shqipëria.
5. **Lëvizja e punonjësve, vendosja, ofrimi i shërbimeve dhe lëvizja e kapitalit:** Shtetasit shqiptarë që punojnë legjitimisht në një vend të BE duhet të jenë të lirë nga çdo formë diskriminimi krahasuar me shtetasit e vendit të interesuar. Duhet vendosur rregulla për koordinimin e sistemit të sigurimeve sociale për shtetasit shqiptarë të punësuar legjitimisht në territorin e një vendi të BE, si dhe për anëtarët e familjeve të

tyre që jetojnë legjitimisht atje. Kompanitë (si dhe filialet dhe degët) të vendosura në një palë do të lejohen të vendosin operacione në territorin e palës tjetër në të njëjtat kushte si kompanitë që vendosen në atë territor. Palët duhet të ndërmarrin hapa që gradualisht të lejojnë kompanitë apo shtetasit e tyre të ofrojnë shërbime në territorin e palës tjetër. Çdo pagesë dhe transferim në llogarinë e bilancit të pagesave midis BE dhe Shqipërisë duhet të lejohet në një monedhë të konvertueshme lirisht.

6. **Harmonizimi i ligjeve të vendit me ato të BE-së:** Shqipëria pranon të sigurojë që ligjet ekzistuese dhe legjislacioni i ardhshëm i saj gradualisht të përputhet me *acquis communautaire* të BE-së dhe që këto ligje të zbatohen dhe zbatohen në mënyrën e duhur. Palët janë të lidhura nga rregullat e konkurrencës, bazuar në ligjin e BE-së, në lidhje me veprimet që mund të ndikojnë në tregtinë midis dy palëve.
7. **Drejhtësia, liria dhe siguria:** Bashkëpunimi përqendrohet në sundimin e ligjit, pavarësinë e sistemit gjyqësor, përmirësimin e efikasitetit të tij dhe trajnimi në profesionet ligjore; viza, kontrolli i kufijve, azili dhe migrimi; parandalimi dhe kontrolli i migracionit të paligjshëm; parandalimi dhe luftimi i krimit të organizuar, korrupsionit, terrorizmit dhe veprimtarive të tjera të paligjshme.
8. **Politikat e bashkëpunimit:** BE dhe Shqipëria duhet të vendosin bashkëpunim të ngushtë në një gamë të gjerë të fushave politike për të ndihmuar zhvillimin dhe potencialin e rritjes së Shqipërisë.
9. **Bashkëpunimi financiar:** Për të ndihmuar në arritjen e objektivave të kësaj marrëveshjeje, Shqipëria mund të marrë ndihmë financiare nga BE-ja në formë granteve dhe huave, përfshirë huat nga Banka Evropiane e Investimeve.
10. **Supervizioni:** Marrëveshja krijon një Këshillë Stabilizimi dhe Asocimit (KSA) për të mbikëqyrur zbatimin dhe zbatimin e marrëveshjes. KSA ndihmohet nga një Komitet Stabilizimi dhe Asocimi, i përbërë nga përfaqësues të Këshillit të BE-së dhe Komisionit Evropian, nga njëra anë, dhe nga përfaqësues të qeverisë së Shqipërisë, nga ana tjetër<sup>16</sup>.

---

<sup>16</sup>[https://www.bankofalbania.org/Rreth\\_Bankes/Marredheniet\\_nderkombetare/Dhoma\\_e\\_Evropes/Marreveshja\\_e\\_Stabilizim\\_Asocimit/](https://www.bankofalbania.org/Rreth_Bankes/Marredheniet_nderkombetare/Dhoma_e_Evropes/Marreveshja_e_Stabilizim_Asocimit/)

Në përgjithësi, MSA synon të përforcë partneritetin mes BE-së dhe Shqipërisë, të promovojë vlerat demokratike, të përmirësojë bashkëpunimin ekonomik dhe të mbështesë rrugën e Shqipërisë drejt anëtarësimit në BE.

#### **4.4 Strategjitë e menaxhimit të riskut**

Procesi i integrimit të një vendi në Bashkimin Evropian (BE) sjell ndryshime të thella në mënyrën se si institucionet financiare operojnë dhe menaxhojnë riskun. Ky proces sjell përfitime dhe sfida të reja për sistemin financiar të një vendi të caktuar. Disa ndryshime që mund të ndodhin në strategjitë e menaxhimit të riskut për institucionet financiare në kuadër të integrimit në BE përfshijnë:

##### **1. Harmonizimi i rregulloreve dhe standardeve:**

Një aspekt i rëndësishëm i procesit të integrimit është harmonizimi i rregullatorëve dhe standardeve financiare me ato të BE-së. Kjo do të thotë që institucionet financiare duhet të përshiaten me rregulloret dhe standartet e BE-së në lidhje me kapitalin minimal, raportimin financiar, menaxhimin e riskut, dhe të tjera. Kjo ndihmon në rritjen e transparencës dhe sigurisë financiare në vendet anëtare.

##### **2. Përmirësimi i kapaciteteve të menaxhimit të riskut:**

Për të përmbushur standardet dhe kërkesat e BE-së, institucionet financiare duhet të përmirësojnë kapacitetet e tyre të menaxhimit të riskut. Kjo mund të përfshijë rritjen e kapaciteteve të vlerësimit të rreziqeve, monitorimit të tyre, dhe implementimin e strategjive të menaxhimit të rreziqeve më të sofistikuar.

##### **3. Diversifikimi i investimeve:**

Procesi i integrimit në BE mund të sjellë më shumë mundësi për investime të ndryshme në tregjet e BE-së. Institucionet financiare duhet të përshiaten me këto mundësi dhe të diversifikojnë portofolion e tyre të investimeve. Ky diversifikim ndihmon në zvogëlimin e rreziqeve të ndërvarura dhe në optimizimin e performancës së investimeve.

##### **4. Ndryshime në profilin e kreditës dhe kreditimit:**

Ndryshimet në rregulloret e kreditimit dhe ndryshimet në kërkesat e kreditimit mund të ndikojnë në mënyrë dramatike në profilin e kreditës për institucionet financiare. Ata duhet të adaptohen me këto ndryshime dhe të sigurojnë që proceset e kreditimit dhe menaxhimit të kredive të përmbushin standardet e reja të BE-së.

#### **5. Përshtatja ndaj kërkesave të kapitalit:**

BE-ja mund të vendosë kërkesa të reja për nivelet e kapitalit të domosdoshme për institucionet financiare. Kjo mund të ndikojë në strukturën e financave të institucioneve dhe strategjitë e tyre të financimit. Përshtatja e duhur ndaj kërkesave të kapitalit është jetike për sigurimin e stabilitetit financiar.

#### **6. Ndikimi i ndryshimeve të politikave monetare dhe fiskale:**

Procesi i integritimit në BE mund të ndikojë në ndryshimet e politikave monetare dhe fiskale të vendit. Këto ndryshime mund të ndikojnë në normat e interesave, inflacionin, dhe gjendjen ekonomike të përgjithshme. Institucionet financiare duhet të përshtaten me këto ndryshime dhe ti adaptohen kushteve të reja të tregut.

#### **7. Rritja e konkurrencës:**

Integrimi në BE hap tregjet financiare ndaj konkurrencës së re dhe të rritur. Institucionet financiare duhet të zhvillojnë strategji të reja për të mbrojtur pozicionet e tyre ekzistuese dhe për të fituar klientë të rinj në një ambient më konkurrues.

Për të përmirësuar rezultatet dhe për të parandaluar sfidat që vijnë me procesin e integritimit në BE, institucionet financiare duhet të zhvillojnë strategji të menaxhimit të rreziqeve të përshtatshme, të bazuar në njohuritë e tyre të brendshme dhe të ndërvarura me rreziqet e tregut. Konsultimi me ekspertë të fushës dhe monitorimi i ngushtë i zhvillimeve të tregut janë thelbësore për suksesin e këtij procesi<sup>17</sup>.

---

<sup>17</sup> [https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2021/04/3.-Metodologjia-e-Vler%C3%ABsimit-t%C3%AB-Riskut-t%C3%AB-Integritetit-p%C3%ABr-Institucionet-e-Qeverisjes-Qendrore\\_AL.pdf](https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2021/04/3.-Metodologjia-e-Vler%C3%ABsimit-t%C3%AB-Riskut-t%C3%AB-Integritetit-p%C3%ABr-Institucionet-e-Qeverisjes-Qendrore_AL.pdf)



## 4.5 Përfitimet ekonomike të antarësimit të Shqipërisë në BE

Antarësimi i Shqipërisë në Bashkimin Evropian (BE) sjell përfitime të mëdha ekonomike për vendin. Këto përfitime mund të ndikojnë në shumë fusha të ekonomisë së Shqipërisë dhe zhvillimit të vendit në përgjithësi. Në vijim, janë disa prej kryesorëve përfitime ekonomike të antarësimit të Shqipërisë në BE:

**1. Qasje në tregun e BE-së:** Kjo është një nga përfitimet më të dukshme. Tregu i BE-së është një nga më të madhet në botë dhe ofron mundësi të mëdha për eksport për produktet dhe shërbimet shqiptare. Qasja më e lehtë në këtë treg do të ndihmonte prodhuesit shqiptarë të rrisnin eksportin dhe të shfrytëzonin më mirë mundësitë e tregtisë.

**2. Investime të Huaja Direkte (IHD):** Anëtarësimi në BE do të rrisë atraktivitetin e Shqipërisë për investitorët e huaj. Kompanitë e huaja kanë tendencë të investojnë në vende të BE-së për shkak të sigurisë së investimeve, kushteve të favorshme të tregtisë, dhe rregullimeve të harmonizuara. Kjo do të sjellë në rritje të investimeve dhe krijimin e vendeve të reja të punës.

**3. Fonde dhe ndihma financiare:** Anëtarësimi në BE do të hapte rrugën për të përfituar nga fondet dhe ndihmat financiare të ofruara nga BE për vendet anëtarë. Këto fonde mund të përdoren për të financuar projekte të rëndësishme infrastrukturore, zhvillimore, dhe sociale.

**4. Harmonizimi i standardeve dhe rregulloreve:** Anëtarësimi në BE do të kërkonte përmirësimin e rregullimeve dhe standardave në shumë fusha të ekonomisë. Kjo do të ndihmonte në rritjen e cilësisë së produkteve dhe shërbimeve, si dhe në rritjen e besimit të konsumatorëve në to.

**5. Rritje e trafikut dhe turizmit:** Me hapjen e tregut të BE-së, mundësitë për tregti dhe turizëm ndërmjet Shqipërisë dhe vendeve të tjera të BE-së do të rritesin. Kjo do të sjellë në rritje të trafikut të mallrave dhe turistëve, duke ndikuar pozitivisht në të ardhurat e ekonomisë.

**6. Të ardhura nga fondet e strukturave të BE-së:** Si anëtar i BE-së, Shqipëria do të kishte akses në fondet e strukturave të BE-së, të cilat synojnë të promovojnë zhvillimin regional, infrastrukturën, inovacionin, arsimin, dhe shumë fusha të tjera. Kjo do të ndihmonte në rritjen e kapaciteteve të vendit dhe në përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve.

**7. Konkurenca dhe efikasiteti ekonomik:** Për të përputhur me standardet e BE-së, Shqipëria do të duhet të përmirësojë efikasitetin e sektorëve të ndryshëm ekonomikë dhe tregtisë. Kjo do të shtynte përpara konkurrencën dhe do të ndihmonte në rritjen e produktivitetit dhe efikasitetit.

Për të përfituar nga këto përfitime, Shqipëria duhet të vijojë me përpjekjet e reformave në fusha të ndryshme, për të përmbushur kriteret e anëtarësimit në BE dhe për të përshtatur legjislacionin dhe politikat me rregulloret e BE-së. Procesi i anëtarësimit është sfidues dhe kërkon përkushtim të vazhdueshëm nga ana e shtetit dhe shoqërisë shqiptare në tërësi<sup>18</sup>.

---

<sup>18</sup> <https://ata.gov.al/2022/07/19/perfitimet-e-shqiperise-nga-hapja-e-negociatave-me-be/>

## KAPITULLI V. Konkluzione dhe Rekomandime

### 5.1 Konkluzione

Integrimi i Shqipërisë në Bashkimin Evropian ka pasur dhe do të ketë ndikim të rëndësishëm në sektorin e shërbimeve financiare të vendit. Në konkluzion, mund të theksohen disa pikëpamje dhe sfida të rëndësishme:

**1. Hapja e tregut të shërbimeve financiare:** Anëtarësimi në BE sjell një hapësirë më të gjerë për qasje në tregun e shërbimeve financiare të BE-së për sektorin bankar, sigurimet, investimet, dhe shërbimet e tjera financiare. Kjo mund të çojë në konkurrencë më të madhe dhe në ofrim të shërbimeve më cilësore dhe inovative për qytetarët dhe bizneset.

**2. Harmonizimi i rregullave dhe standardeve:** Në rrugën drejt anëtarësimit, Shqipëria do të duhet të përshtatet me rregullimet dhe standardet e BE-së për shërbimet financiare. Kjo do të ndihmojë në rritjen e besimit të investitorëve dhe konsumatorëve dhe do të përmirësojë stabilitetin e sistemit financiar.

**3. Krijimi i mundësive për investime të huaja:** Anëtarësimi në BE do të rrisë atraktivitetin e Shqipërisë për investitorët e huaj në sektorin financiar. Ky rritje e besimit mund të sjellë investime të huaja direkte më të mëdha dhe ndikojë në rritjen e kapaciteteve dhe inovacionit në sektorin financiar.

**4. Përmirësimi i strukturave dhe institucioneve financiare:** Për të përmbushur standardet e BE-së, Shqipëria duhet të modernizojë dhe përmirësojë strukturat dhe institucionet e saj financiare. Kjo do të ndihmojë në rritjen e transparencës, sigurisë, dhe në mbrojtjen e të drejtave të konsumatorëve.

**5. Rritja e mundësive për konsumatorët dhe bizneset:** Hapja e tregut të shërbimeve financiare në BE do të ndikojë në rritjen e mundësive për zgjedhje për konsumatorët dhe bizneset. Konkurrenca e rritur mund të sjellë oferta të shumëllojshme dhe më të mira për produkte dhe shërbime financiare.

**6. Përmirësimi i mekanizmave të financimit dhe zhvillimit ekonomik:** Integrimi në BE mund të sjellë përmirësime në infrastrukturën financiare të vendit dhe ndikojë në rritjen e

kapaciteteve të financimit për projekte zhvillimore. Kjo do të ndikonte në rritjen ekonomike dhe zhvillimin e vendit në tërësi.

**7. Përparim në financimin e inovacionit dhe bizneseve të vogla dhe të mesme:** Anëtarësimi në BE mund të mundësonte qasje të lehtësuara në fonde dhe financa për inovacion, si dhe për bizneset e vogla dhe të mesme. Kjo do të ndihmonte në rritjen e konkurrencës dhe kreativitetit në ekonomi.

Megjithatë, është e rëndësishme të ndërmerren përpjekje të vazhdueshme për të përmbushur standardet dhe rregullimet e BE-së në sektorin financiar, për të garantuar stabilitetin, transparencën dhe sigurinë e sistemit financiar në të ardhmen.

## 5.2 Rekomandime

Për të përmirësuar sektorin e shërbimeve financiare në Shqipëri dhe për t'i përshtatur kërkesave të integrimi në BE, janë disa rekomandime të rëndësishme që mund të ndihmojnë në këtë proces:

**1. Harmonizimi i ligjeve dhe rregulloreve financiare:** Është e rëndësishme të përshtaten ligjet dhe rregullimet financiare të Shqipërisë me ato të BE-së. Kjo do të ndihmonte në krijimin e një mjedisi të harmonizuar për operimin e institucioneve financiare dhe për shërbimet që ato ofrojnë.

**2. Përmirësimi i mbikëqyrjes financiare:** Forcimi i organeve të mbikëqyrjes financiare është i nevojshëm për të garantuar integritetin dhe stabilitetin e sistemit financiar. Përmirësimi i kapaciteteve teknike dhe njerëzore të këtyre organeve është thelbësor.

**3. Promovimi i transparencës dhe mbrojtjes së konsumatorëve:** Institucionet financiare duhet të jenë të detyruara të ofrojnë informacion të qartë dhe të kuptueshëm për konsumatorët. Mbrojtja e konsumatorëve nga produktet dhe shërbimet e parregullta duhet të jetë prioritet.

**4. Forcimi i kapaciteteve të institucioneve financiare:** Institucionet financiare, si bankat dhe kompanitë e sigurimeve, duhet të përmirësojnë kapacitetet e tyre të menaxhimit, teknologjive dhe ndërveprimit me klientët për të përmbushur standardet e BE-së.

**5. Promovimi i inovacionit dhe teknologjisë së informacionit:** Përdorimi i teknologjisë së informacionit dhe inovacioni mund të përmirësojnë shërbimet financiare. Zhvillimi i platformave dhe aplikacioneve të shërbimeve financiare elektronike mund të sjellë efikasitet dhe përmirësime për klientët.

**6. Përmirësimi i edukimit financiar:** Një popullatë e edukuar financiarisht do të jetë në gjendje të bëjë vendime më të informuara për shërbimet dhe produktet financiare. Krijimi i programeve të edukimit financiar për të rinjtë dhe publikun në përgjithësi është i rëndësishëm.

**7. Bashkëpunimi ndërkombëtar dhe transferimi i përvojës:** Shqipëria duhet të bashkëpunojë me vendet e tjera të BE-së dhe të përfitojë nga transferimi i përvojës dhe njohurive të tyre në fushën e shërbimeve financiare.

**8. Rritja e konkurrencës dhe ndërmjetësimit:** Ndërmjetësit financiarë dhe kompanitë e teknologjisë së financave (FinTech) mund të sjellin konkurrencë dhe zgjedhje më të gjera për klientët. Inkurajimi i rritjes së sektorit të FinTech dhe lehtësimi i proceseve të licensimit mund të ndihmojë në këtë drejtim.

**9. Përmirësimi i klimës së biznesit:** Përmirësimi i klimës së biznesit në përgjithësi do të ndikonte në rritjen e sektorit të shërbimeve financiare. Thjeshtësimi i procedurave administrative dhe ligjore do të ndihmonte në tërheqjen e investitorëve të huaj dhe rritjen e kompanive vendase.

**10. Rritja e përgjegjësisë sociale dhe mjedisore:** Institucionet financiare duhet të kenë një qasje të përgjegjshme ndaj aspekteve sociale dhe mjedisore. Kjo mund të ndikojë në ndërtimin e një imazhi të mirë dhe në ndikimin pozitiv në shoqëri.

Për të arritur këto qëllime, është e nevojshme që Shqipëria të vazhdojë të përmirësojë dhe të reformojë sektorin e shërbimeve financiare duke respektuar standardet dhe praktikat e BE-së. Përgjegjësia e autoriteteve qeveritare, institucioneve financiare dhe aktorëve të ndryshëm të sektorit është kritike për të siguruar një integrim të suksesshëm në BE.

## 5.3 Diskutime

**1. Rritja e konkurrencës dhe cilësisë së shërbimeve financiare:** Një aspekt i diskutimit për shërbimet financiare në kuadrin e integritimit në BE është se hapja e tregut ndaj kompanive të huaja dhe konkurrencës së rritur mund të sjellë një përmirësim të cilësisë dhe diversifikimit të shërbimeve financiare në Shqipëri. Megjithatë, kjo mund të krijojë edhe sfida për institucionet vendase për të përmbushur standardet e BE-së dhe për të mbrojtur konsumatorët në një treg më të hapur dhe konkurrues.

**2. Ndikimi në stabilitetin financiar dhe mbikëqyrjen:** Një tjetër aspekt i diskutimit lidhet me impaktin që integrimi në BE mund të ketë në stabilitetin e sistemit financiar të Shqipërisë. Duke i përshtatur standardet e BE-së, mund të ketë një përmirësim në rregullimin dhe mbikëqyrjen e institucioneve financiare, por ka edhe rreziqe të ndërlikuara të cilat duhet të trajtohen me kujdes për të shmangur kriza të mundshme.

**3. Ndikimi në tregtinë dhe investimet e huaja:** Diskutimi fokusohet gjithashtu në se si integrimi në BE do të mund të ndikojë në rritjen e investimeve të huaja direkte në sektorin financiar dhe në sektorë të tjera ekonomike. Një treg i hapur mund të sjellë investime të mëdha dhe rritje ekonomike, por po ashtu duhet të adresohen çështjet e përgjegjësisë financiare dhe mbrojtjes së interesave vendase.

**4. Përmirësimi i edukimit financiar dhe kulturës së financave:** Në kuadër të integritimit në BE, një sfidë që duhet të adresohet është edukimi financiar i qytetarëve. Diskutimi mund të përfshijë se si të ndihmohet publiku të kuptojë dhe të përdorë më mirë shërbimet financiare, duke promovuar kulturën e mbajtjes së llogarive bankare, investimeve të mençura, dhe financave të qëndrueshme.

**5. Rregullat dhe standardet e BE-së dhe pasiguria financiare:** Diskutimi mund të trajtojë edhe dilemat lidhur me përputhjen e rregullave dhe standardeve të BE-së me realitetin financiar të Shqipërisë. Përshtatja e plotë e sistemit financiar ndaj këtyre rregullave mund të shkaktojë pasiguri në rrethana të ndryshme ekonomike, dhe është e rëndësishme të përgatisë me kujdes këtë proces.

Për të përmbushur përfitimet e integritimit në BE në fushën e shërbimeve financiare, duhet të ndërmerren hapa të kujdesshëm dhe të përpjekje të vazhdueshme për përmirësimin e legjisllacionit, institucioneve dhe praktikave të sektorit financiar në Shqipëri. Gjithashtu, një

diskutim i gjerë dhe konstruktiv me aktorët e interesuar do të ndihmojë në adresimin e sfidave dhe gjetjen e zgjidhjeve të përshtatshme për integrimin në këtë fushë.

## REFERENCA

A. Rroji, A. Bushati, 2013, “Legjislacioni i Bashkimit Evropian dhe qeverisia vendore në Shqipëri”, European Union.

Badinger, H., 2001, Growth Effects of Economic Integration – The Case of the EU Member States (1950-2000), Research Institute for European Affairs Working Paper 40, University of Economics and Business Administration Vienna.

Banka e Shqipërisë, 2018, “Marrëveshja Stabilizim Asocim”. [online] [https://www.bankofalbania.org/Rreth\\_Bankes/Marredheniet\\_nderkombetare/Dhoma\\_e\\_Evro\\_pes/Marveshja\\_e\\_Stabilizim\\_Asocimit/](https://www.bankofalbania.org/Rreth_Bankes/Marredheniet_nderkombetare/Dhoma_e_Evro_pes/Marveshja_e_Stabilizim_Asocimit/). (Aksesuar 30.06.2023)

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 2018, “Communication on EU Enlargement Policy”

Commission staff working document — Albania 2018 Report — Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions — 2018 Communication on EU Enlargement Policy ([SWD\(2018\) 151 final](#), 17.4.2018)

Council and Commission Decision [2009/332/EC, Euratom](#) of 26 February 2009 concerning the conclusion of the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Albania, of the other part (OJ L 107, 28.4.2009, p. 165)

Eur-Lex, 2019, “Stabilisation and Association Agreement with Albania”. [online] <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/stabilisation-and-association-agreement-with-albania.html#:~:text=Albania%20agrees%20to%20ensure%20that,trade%20between%20the%20%20parties> (Aksesuar: 05.07.2023)

F. Ibrahimi, D. Salko, 2009, “Sistemi Financiar në Shqipëri”.

Information on the date of entry into force of the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Albania, of the other part (OJ L 104, 24.4.2009, p. 57).



Jillis Herweijer, 2010, “Albania: economic prospects of european union membership”. <https://edepot.wur.nl/146549#:~:text=Albania%2C%20being%20one%20of%20the,attracted%20to%20finance%20various%20projects>. (Aksesuar 10.08.2023)

Ministria e Drejtësisë, “Plani kombëtar për Integrimin Evropian 2022 – 2024”. [online] <https://www.drejtesia.gov.al/wp-content/uploads/2022/04/PLANI-KOMB%C3%8BTAR-P%C3%8BR-INTEGRIMIN-EVROPIAN-2022-2024.pdf>. (Aksesuar: 10.07.2023)

Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme, 2018, “Historiku - Integrimi i Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian” <https://integrimi-ne-be.punetejashtme.gov.al/anetaresimi-ne-be/historiku/> (Aksesuar: 15.07.2023)

NewsBomb, 2022, “Historia e bankave në Shqipëri, nga krijimi tek banka e parë private”. <https://newsbomb.al/historia-e-bankave-ne-shqiperi-nga-krijimi-tek-banka-e-pare-private/> . (Aksesuar: 12.07.2023)

Regulation (EU) No [231/2014](#) of the European Parliament and of the Council of 11 March 2014 establishing an Instrument for Pre-accession Assistance (IPA II) (OJ L 77, 15.3.2014, pp. 11-26).

Second Meeting of the Stabilisation and Association Council Between Albania and the EU, Brussels, 11 May 2010.

Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Albania, of the other part Protocols Declarations (OJ L 107, 28.4.2009, pp. 166-502).